

Nr. 67
juni-juli 2012
aflevering 3

Nieuwsbrief van het STEUNPUNT
INDUSTRIEEL en WETENSCHAPPELIJK
ERFGOED vzw

FOTO: Impressie van de bedreigde site “Petroleum Zuid” te Antwerpen. Foto: SIWE, 2012.

Secretariaat: SIWE vzw - Kluisdelle 12, 3010 Kessel-Lo.

e-mail: info@siwe.be Website: www.siwe.be Verschijnt tweemaandelijks.

Verantwoordelijke uitgever: Patrick Viaene – Land van Waaslaan 156 – 9040 Gent.

Samenstelling en eindredactie: Patrick Viaene (hoofdreductie), m. m. v. het SIWE-team *Vormgeving:* Alex Baerts

VOORWOORD

SIWE vraagt meteen uw bijzondere aandacht voor de rubriek “OPROEPEN” waarin wij onze lezers vragen om persoonlijk te reageren tegen de nakende sloopplannen van uitzonderlijk erfgoed uit de petrochemische branch in Vlaanderen, namelijk: een aantal sterk bedreigde, bijzonder waardevolle gebouwen op ‘Petroleum Zuid’ te Antwerpen. Kruipt in de pen en laat van u horen. Want ook al is officieel het dossier ver gevorderd en al is een sloopvergunning verleend, het is nooit te laat om uw stem te laten horen, remember onze actie omtrent het bevel van gedeeltelijke sloop van Brouwerij De Dijle te Leuven. Ook al kon deze sloop “omwille van openbare veiligheid” daar niet tegengegaan worden – zoveel naïeve illusies koesterden we (*voor dat concreet geval*) ook niet – , toch hebben we bij velen de ogen doen opengaan en mensen aan het denken gezet over de sluwe wijze waarop industriële relictten met grote erfgoedwaarde naar de bliksem worden geholpen, met demagogische argumenten “jullie (de erfgoedactievoerders) houden van stenen, wij (de beslissers) van mensen”.

“Als ze zoveel waard zijn, waarom zijn of worden dergelijke waardevolle gebouwen niet beschermd ?” horen en lezen we soms. Het is een begrijpelijke reactie, uitgaande van de (foute) veronderstelling dat in Vlaanderen en Brussel veel industrieel erfgoed beschermd is. Want eigenlijk is bijna geen industrieel erfgoed beschermd, zeker als de talrijke wind- en watermolens buiten beschouwing worden gelaten (terecht als pre-industriële getuigen bewaard en beschermd). Weinig industrieel erfgoed is dus “monument”, zelfs niet – om slechts een paar Brusselse voorbeelden te geven – de alom bejubelde site “Tour & Taxis”, evenmin de kachelfabriek en magazijnen van de wereldverbeteraar – ondernemer – filantroop J.-B. Godin! Alleen de pen en stem van jullie, lezers, van veel volk en zoveel mogelijk erfgoedactoren kunnen samen verhelpen...

Soms gebeuren mirakels, het moet gezegd. Wie had tien jaar geleden het elan en succes van C-Mine op het mijnterrein van Winterslag kunnen voorspellen, waar de een na de andere erfgoedattractie ingehuldigd wordt. Het mag ook wel, een beetje “allure” uitstralen... Maar als je dan even het budget vergelijkt voor de laatste C-Mine attractie “Expeditie” (prijkaartje ca. 5.000.000 €) met dat voor het grondig vernieuwde Mijnmuseum te Beringen (ca. 300.000 €), dan weet men gauw hoeveel de C-Mine ‘glitters’ kosten. En de middelen zijn grotendeels afkomstig van de het Vlaamse en de andere overheidsniveau’s. Voor ons hoeft dit niet echt, de dure en gezien de omgevingsfactoren in levensduur beperkte, weinig duurzame high tech installaties. Maar we waren even blij als veel Genkenaars om eindelijk eens boven op een “Vlaamse” mijnschachtbok te staan en te genieten van een uniek uitzicht op een “mijnsite na metaformose”. U leest er meer over verder in deze Nieuwbrief.

SIWE-Nieuwsbrief nummer 67 brengt u gewoontegetrouw ook nieuws over eigen activiteiten en kondigt heel wat erfgoednieuws industrieel en wetenschappelijk erfgoed aan van andere actoren, zowel uit Vlaanderen en van daarbuiten. Don't forget: uw suggesties en aanvullingen kan u steeds aanbrengen via ons e-mailadres. We wensen u veel leesgenot.

In naam van de SIWE Raad van Bestuur,
Patrick VIAENE, voorzitter SIWE vzw.

VERSLAG VAN EEN AANTAL RECENTE SIWE-ACTIVITEITEN

BEHOUDS- EN INFORMATIEACTIE BROUWERIJ DE DIJLE TE LEUVEN

In februari en maart voerden SIWE en LHG (Leuvens Historisch Genootschap) samen actie tegen de schandelijke sloop van een groot deel van Brouwerij De Dijle aan de Vaartkom. Het argument “bouwvalligheid” (en het “gevaar voor de openbare veiligheid”), die aanleiding gaven tot de onmiddellijke sloop, werd op basis van ernstige informatie uit diverse betrouwbare bronnen betwijfeld. Terecht, zo bleek na inzake in officiële documenten (technisch rapport opge maakt i.o.v. de Leuvense overheid), de basis waarop de beslissing tot de afbraak werd genomen. We herhalen nog eens: ook al kon de sloop niet verhinderd worden, slaagden erfgoedverenigingen erin de bedenkelijke handelwijze van de betrokkenen bij deze afbraak bloot te leggen. De sensibiliseringsactie heeft ongetwijfeld heel wat mensen bewust gemaakt over hoe men ter eer en glorie van promotoren de waarde van industrieel erfgoed ontkent. Op SIWE-website www.siwe.be vindt men meer informatie over dit item.

Zicht op de ketels en het gebouw van Brouwerij De Dijle vóór de afbraak
Foto Siwe

Maart en april 2012: Leuven BRIE-SIWE-TENTOONSTELLING FOTOGRAFIE EN INDUSTRIEEL ERFGOED IN HET SLAC

In samenwerking met BrIE (“Brabants Industrieel Erfgoed”) begeleidde een schare SIWE-vrijwilligers SIWE op 8 april 2011 een aantal fotografen uit het Leuvense en uit het Noord-Brabantse 's Hertogenbosch (Den Bosch) door Leuven. Startplaats was het SLAC, waar we verwelkomd werden door fotografiedocent **Paul LAES**, die tevens deelnam aan de fotografiedag. Op verschillende erfgoedsites, bedrijven, collecties (waaronder Bonte Ateliers – sinds 1906 gevestigd op de Diestsevest – , de NMBS-Museumbewaarplaats, brouwerij Inbev, het Douane-entrepot) realiseerden de deelnemers fotografische reportages.

Doel was om via creatieve weg tot een originele vorm van uitwisseling te komen over industrieel erfgoed, waarbij de deelnemers uit de twee Brabantse “zustersteden” hun ervaringen vertelden. De fotodag van 8 april 2011 was een vervolg op een eerste luik, dat op 19 november 2010 plaats vond in Den Bosch, met aandacht voor de Verkadefabriek, de Grasso Machinefabriek, het Directiegebouw van de PNEM, oud-werknemers van deze bedrijven. De lokale organisatie WINDE, de Werkgroep Industrieel Erfgoed Den Bosch gaf veel praktische en organisatorische steun.

In Leuven liep verliep in goede banen door de vlotte samenwerking tussen SIWE (Lore Boogaerts en SIWE-vrijwilligers) de BrIE (Lucas Smits van Waesberghe) en de inzet werknemers en ex-werknemers (o.m. Leuvense douaniers).

Een mooie staalkaart van de foto's werd tot 28 april 2012 tentoongesteld (met onze bijzondere dank aan fotografiedocent Paul LAES), in de kunstacademie SLAC, Dirk Boutslaan 60, 3000 Leuven onder de titel:

***“FOTOGRAFIESTUDENTEN EN INDUSTRIEEL ERFGOED.
DEN BOSCH EN LEUVEN DOOR HET OOG VAN DE CAMERA”.***

De tentoonstelling was een mooie afsluiter van ons internationaal project.

Museumbewaarplaats

Daouane-entrepot

Ateliers Bonte

Brouwerij Stella-Artois

EN VERDER:

SIWE was present op de Belgian Boatshow in het voorjaar 2012, waar onze vereniging participeerde aan een druk bijgewoond WEV-debat “Watererfgoed-beleid in Vlaanderen”. Hierover wordt o.m. uitvoerig bericht in de digitale Nieuwsbrief “Getijden” van WEV, april 2012.

SIWE was aanwezig op diverse openingsevenementen, zoals de inhuldiging van C-Mine Expeditie, de manifestatie die het vernieuwde Mijnmuseum te Beringen opende, de opening van het ‘Huis van de Druif’ te Overijse, de start van het Stoomfestival te Maldegem, de inhuldiging van de overzichtsexpo over de geschiedenis en toekomst van La Louvière, Waalse culturele hoofdstad 2012, de vernissage van de tentoonstelling Cas Oorthuys in het Broodhuis te Brussel...

SIWE nam ook deel aan workshops over de toekomst van de mijnstreek en haar erfgoed, georganiseerd door Manifesta 9, en die plaatsvonden in het historisch Casino-gebouw te Waterschei. Later op het jaar vindt een Manifesta-colloquium plaats waar het Manifest, het resultaat van de workshops, wordt voorgesteld en aangevuld.

Schachtbok mijn van Waterschei
Foto Paul Hermans

KOMENDE SIWE–ACTIVITEITEN

TER HERINNERING : DE SIWE-OMGEVINGSANALYSE INDUSTRIEEL EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED BLIJFT RAADPLEEGBAAR OP WWW.SIWE.BE

SIWE bouwde een uitgebreide database uit omtrent het werkveld van het industrieel en wetenschappelijk erfgoed in Vlaanderen en Brussel. In 2010 werd dit bestand grondig geactualiseerd. Uit de verzamelde gegevens en de ervaring met het werkveld werd een “SWOT-analyse” opgemaakt (die sterkten en zwakten, kansen en bedreigingen in de sector omschrijft) en op basis waarvan de noden en behoeften van de IWE-sector konden worden afgeleid. Op basis daarvan ondernam SIWE tal van gerichte acties. De depotproblematiek en het (gebrek aan) beleid omtrent het behoud, de instandhouding en de ontsluiting van dit erfgoed kwamen aan bod. Alle suggesties in verband blijven welkom.

“20 X GENIAAL”, PEDAGOGISCHE SIWE- KOFFERTENTOONSTELLING OVER INGENIEURSERFGOED, GEREALISEERD I.S.M. MOOSS (ter herinnering)

20 X GENIAAL is een koffertentoonstelling, in opdracht van SIWE uitgewerkt en vormgegeven door Mooss vzw, een organisatie voor actieve kunst- en erfgoededucatie (www.mooss.org). Jongeren kunnen met het didactisch spel en educatieve tentoonstelling kennis maken met twintig belangrijke Belgische ingenieurs uit verschillende vakgebieden en met een aantal van hun concrete verwezenlijkingen.

Aldus kreeg en krijgt de (intussen bijna uitgeputte) SIWE-publicatie *“Ingenieurs en hun erfgoed”* (afgewerkt in december 2009) een bijzonder verlengstuk naar de jongeren, meer bepaald de derde graad ASO of TSO. Deze leeftijdsgroep kijkt (net als de ingenieurs) vooral naar de toekomst.

Boodschap van onze koffertentoonstelling is dat het heden en de invloed van actuele beslissingen op de toekomst best kunnen begrepen worden door enige kennis en begrip over voorbije ontwikkelingen en ontdekkingen. Het verleden van industrie en technologie kennen levert dus een meerwaarde en verrijking op. De uitvoering van de activiteiten, gekoppeld aan de tentoonstelling duren ongeveer 2 uren in beslag. **SIWE is verheugd dat deze koffertentoonstelling tijdens het laatste jaar bijna onafgebroken in gebruik was en blijft door diverse onderwijsinstellingen in Vlaanderen.** Lees meer over “20 X GENIAAL” op website www.siwe.be .

SEMI-PERMANENTE SIWE-TENTOONSTELLING “HET ZUIDERPERSHUIS EN DE VIER ELEMENTEN” blijft te bezoeken in het Zuiderpershuis, Waalsekaai 14, Antwerpen (ter herhaling)

Deze tentoonstelling kadert in het streven van de vzw Zuiderpershuis en het Wereldculturenecentrum om het industrieel patrimonium van het Zuiderpershuis op permanente wijze onder de publieke aandacht te brengen. Reeds diverse groepen en talrijke individuele bezoekers vonden intussen de weg naar de SIWE-tentoonstelling over dit uniek industrieel monument.

Voor het bezoek aan deze tentoonstelling werden door het Zuiderpershuis vzw, SIWE (en andere actoren) diverse formules uitgewerkt. Beleg, indien je in groep komt, een afspraak op telefoon 03/242.81.11 (contactpersonen: Barbara Porteman en Francine Smeyers). Ook individueel bezoek blijft mogelijk tijdens de openingsuren van het ZPH-Café / Foyer. De tentoonstelling staat namelijk op semi-permanente manier opgesteld in de zaal boven het Café / Foyer.

Toegang is gratis. Zie ook www.zuiderpershuis.be .

Enkele van de meer dan 30 tentoongestelde panelen, foto A.B.

MANIFESTATIE OVER HET ERFGOED VAN DE BRABANTSE DRUIVENTEELT ONDER GLAS

In samenwerking met lokale partners in Vlaams-Brabant uit Hoeilaart en omgeving voorziet SIWE in 2012 ook een evenement omtrent geschiedenis en actualiteit van de druiventeelt onder glas. Momenteel wordt gewerkt aan het maken van een selectie en beschrijven van typische erfgoedelementen, onder meer serristenwoningen uit de periode 1870 tot 1940, met hun typische interieurs (keramische wanden, tegeltableaus, decoratief stucwerk en houtwerk, enz.), typische tuinen en serres. Ook over dat evenement verneemt u meer in komende afleveringen van onze Nieuwsbrief.

In de rubriek **“Erfgoednieuws” (Vlaams-Brabant)** leest u het uitgebreide relaas van de openstelling van het “Huis van de DRU!F” te Overijse.

Zondag 17 juni 2012: Daguitstap ‘ERFGOED VAN DE KEMPISCHE MIJNBOWW’

Samenkomst om 10.15 uur en start van de daguitstap om 10.30 uur stipt aan de inkom van het pas vernieuwde Mijnmuseum, Koolmijnlaan 201 te Beringen (geleid bezoek).

Daarna gaan we (of rijden we, carpoolend) naar de plaats van een vrije middaglunch (afspraken worden ter plaatse meegedeeld).

In de namiddag bezoeken we onder meer C-Mine (Winterslag) na een halte aan de koolmijn van Waterschei (Manifesta 9) en aan een verrassingslocatie. We eindigen de bezoekdag in de Vennestraat (vlakbij de koolmijn van Winterslag), passeren “Coalface Gallery” en op een terras in de buurt ervan heffen wij het glas van de vriendschap, aangeboden door SIWE.

PRAKTISCH:

Deelname in de kosten: SIWE-leden gratis, 12 € voor niet-leden (te betalen bij het begin van de daguitstap).

Inschrijven is noodzakelijk, uiterlijk per mail voor 10 juni. Het aantal deelnemers is beperkt. Nu dus inschrijven.

Stuur een mail naar paiviaene@hotmail.com met:

- naam van de deelnemer(s), telefoon, volledig adres;
- geef ook op of u met de wagen komt en hoeveel vrije zitplaatsen u over heeft voor eventuele carpooling.

Donderdag 23, vrijdag en zaterdag 25 augustus 2012 : ZOMERCURSUS EN UITSTAP INDUSTRIËLE ARCHEOLOGIE Organisatie: Amarant, in samenwerking met SIWE vzw.

De zomercursus "Industriële archeologie" vindt plaats in Brussel op donderdag 23 en vrijdag 24 augustus, gevolgd door een geleide wandelvoordracht (ook te Brussel) op zaterdag 25 augustus 2012. Op de cursus en de uitstappen kan apart ingeschreven worden (zie verder).

De cursus omvat vier dagdelen (twee volle dagen) waarin op een kernachtige manier aandacht wordt gegeven aan het onroerend, roerend en immaterieel industrieel en technologisch erfgoed. Er zal geantwoord worden op diverse kernvragen: waar, wanneer en hoe ontstond de industriële archeologie? Hoe ontwikkelde zich deze dynamische onderzoek- en erfgoedsector? Wat is het verschil in aanpak in de verschillende landen en regio's ? Welke zijn de grote uitdagingen van de "industriële archeologie" in de 21ste eeuw? De lessen worden geïllustreerd met diverse 'powerpoints' en documentaire filmfragmenten. Alle deelnemers ontvangen bovendien een syllabus.

PRAKTISCH:

AMARANT heeft de organisatorische leiding van deze activiteiten: het programma van de cursus, alsook alle organisatorische en praktische informatie in verband met inschrijvingen en deelnameprijs, kan men vanaf medio mei vinden op website www.amarant.be (telefoon: 070/233.048).

E-mail voor inschrijving cursus : cursussen@amarant.be .

E-mail voor inschrijving uitstap : ronduit@amarant.be .

Zaterdag 25 aug. 2012: UITSTAP – WANDELVOORDRACHT “DE OUDE HAVEN EN KANALEN VAN BRUSSEL”

Deze wandeling (van 13.30 uur tot 18.30 uur) wil de aandacht trekken op de boeiende sporen die de havenactiviteiten nalieten in de Brusselse vijfhoek en de aanpalende westelijke en noordelijke wijken. Vanaf de Sint-Goriksmarkthal is de oude loop van de Zenne, waarlangs talrijke watermolens lagen, makkelijk aanwijsbaar en liet tot op vandaag sporen na in het stadsbeeld. De oude dokken en "vismèt" zijn verdwenen, maar getuigen talrijke weinig bekende relictten van de vroegere havenactiviteit.

De wandeling focust op de unieke plaats die Brussel bekleedt op het gebied van het herbestemmen van pakhuizen en andere nijverheidsgebouwen. We verkennen dan ook de fabriekswijk en - aan het overkant van het kanaal van Charleroi gelegen - het oudste deel van Molenbeek, ook bekend als 'klein Belgisch Manchester'. Een bezoek aan de site van de vroegere bronsfabriek

Compagnie des Bronzes, heden omgevormd als industrieel museum La Fonderie, maakt dit nog duidelijker.

Tenslotte vervolgt de tocht in noordelijke richting (Maritieme wijk) en wordt afgesloten met een verkenning van de vroegere haven- en transportpool Thurn en Taxis, waarover gesprekken lopen om de site voor te dragen voor een vermelding in de Unesco Lijst van het Werelderfgoed.

PRAKTISCH:

AMARANT heeft de organisatorische leiding van deze activiteiten: het programma van de cursus, alsook alle organisatorische en praktische informatie in verband met inschrijvingen en deelnameprijs, kan men vanaf medio mei vinden op website www.amarant.be (telefoon: 070/233.048).

E-mail voor inschrijving cursus : cursussen@amarant.be .

E-mail voor inschrijving uitstap : ronduit@amarant.be .

Donderdagavonden 20 september en 4 oktober 2012:

CYCLUS INDUSTRIE EN ARBEID IN BEELD

Omtrent de beeldvorming van industriële arbeid en erfgoed

Industrieën en wetenschappen, bedrijven en specifieke industrietakken werden in de loop van de laatste twee eeuwen op talloze manieren in beeld gebracht. In de loop van de 20ste eeuw nam, na de schilderkunst, de beeldhouwkunst en de fotografie ook de film op dat gebied een prominente plaats in.

De cursus belicht, na een inleiding omtrent de ontwikkeling van het industrieel gebeuren zelf en wat ervan over is vandaag (met een kort en krachtig bilan over zorg voor industrieel erfgoed), hoe kunst, in het bijzonder film, de industriële arbeid in beeld bracht en brengt.

Visueel en auditief materiaal, fragmenten van documentaires, bedrijfsfilms en zelfs van animatiefilms verlevendigen het verhaal en maken de inhoud aanschouwelijk. In aansluiting is er een geleide daguitstap (per autobus) naar Luik en omgeving (*zie hieronder*).

De cyclus kan rekenen op de steun van en samenwerking met het Masereelfonds en het Vermeylenfonds, die de cyclus programmeren. Plaats van de voordrachten is het Geuzenhuis aan de Kantienberg te Gent. Meer informatie volgt nog op www.siwe.be en in de volgende SIWE-Nieuwsbrief. Deelnemen aan de cyclus zonder uitstap (of enkel aan de uitstap) is mogelijk (alle praktische info op www.masereelfonds.be en www.vermeylenfonds.be).

Zaterdag 6 oktober 2012 **UITSTAP MET BUS** **“INDUSTRIECULTUUR IN HET LUIKSE BEKKEN”**

Tijdens deze daguitstap beleef je de inhoud van de voordrachten over ‘industrie en arbeid in beeld’ in het echt! Maak kennis met het Luiks industriebekken langs de Maas, de laatste activiteit van de metallurgie en de zware nijverheid, maar ook met het waanzinnig erfgoed van de industiecultuur.

De uitstap omvat bovendien een geleid bezoek aan ‘Maison de la Métallurgie et de l’Industrie’ en een korte wandeling door het stadscentrum (met vrije lunchpauze). Ook een stuk van de haven, het Luikse bruggenerfgoed en het park tussen Maas en Albertkanaal worden bezocht. Meer informatie volgt op in een volgende Nieuwsbrief en op www.siwe.be.

De praktische organisatie berust bij het Masereelfonds en het Vermeylenfonds (inschrijven via www.masereelfonds.be of www.vermeylenfonds.be).

Voor folder: www.siwe.be/file/arbeid-in-beeld.pdf

Enkele toestellen uit Maison de la Métallurgie et de l’Industrie’

links: Originele dynamo van Gramme

onder: stoommachine "d'Ambresin"
een echte [James Watt](#)

Foto's: A.B.

O P R O E P E N :

1. RED INDUSTRIEEL ERFGOED PETROLEUM ZUID TE ANTWERPEN

Voor de gebouwen en installaties van de American Petroleum Company te Antwerpen, Petroleum Zuid, is het vijf voor twaalf!

**STUUR ZONDER UITSTEL EEN MAIL TEGEN DE AFBRAAK
VAN DIT BELANGRIJK INDUSTRIEEL ERFGOED**

Foto Siwe vzw

Lees op de site van de Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie www.vvia.be een uitgebreide beschrijving van het belangrijk deel van het erfgoed van Petroleum Zuid, in het begin van de 20ste eeuw de belangrijkste petroleumhaven van Europa.

De grote erfgoedwaarde van de conciërgewoning, naast- / achterliggende bedrijfshal met betonnen gewelf, bedrijfsgebouw met vlampijpketel is – ondanks hun vervallen toestand- een evidentie, te meer omwille van het zichtbepalend karakter van deze gebouwen als oriënteringspunt in de omgeving.

Het is – ook voor SIWE – echt onbegrijpelijk dat een sloopvergunning verleend werd voor deze gebouwen. Na de ‘vuurmolen’ in Overijse, die gelukkig een beter lot trok en werd gerenoveerd tot gemeentelijk administratief centrum, betreft het gebouw met betonnen gewelf op Petroleum Zuid de 2de oudste betonconstructie van Vlaanderen (1902-1903).

De gebouwen kunnen met een beetje goede wil en erfgoedvriendelijkheid zeer makkelijk herbestemd worden als bezoekerscentrum – type ‘centre d’interprétation’zoals bij Franse erfgoedsites – (voorstel vermeld in genoemd website) of als ankerpunt - rustpunt voor wandelaars en fietsers. Maar dan moet men uiteraard geen maanden of jaren wachten!

Voeg de daad bij de goede voornemers als u dit leest. Surf als de bliksem naar www.vvia.be, lees meer hierover en stuur uw steunbetuiging pro behoud naar de opgegeven instanties...

2. RIETMATTEN ! EEN VRAAG OVER PRODUCTIE, HERKOMST EN GEBRUIK...

Mevrouw Alberta VANASBROECK, sinds jaren op de bres voor het behoud van art nouveau woningen (en hun typische interieurs) in Blankenberge (www.artnouveaublankenberge.be), wenst graag informatie over de productie en herkomst van rietmatten, gebruikt als wandbekleding in diverse belle époque panden in Blankenberge en omgeving. Uw informatie is welkom via een mail naar alberta.vanasbroeck@skynet.be .

3. S.O.S. AMSLER TREKBANK IN DE MOLENS VAN ORSHOVEN

In de vroegere lokalen van SIWE, gelegen in de leegstaande kuismolen, achteraan de Molens Van Orshoven te Leuven staat nog steeds de AMSLER trekbank, die we destijds redden van de schroothoop. Nu dreigt de machine, hoewel zij door SIWE gereviseerd werd en nog steeds demonstreerbaar is (zie vermelde website naast foto), andermaal verloren te gaan.

Wij contacteerden zonder concreet resultaat tal van verzamelaars, musea (tot in oostelijk Duitsland), universiteiten (inclusief de KULeuven, Departement Materiaalkunde, Prof. Dr. ir. Martine Wevers, decaan Ludo Froyens).

Tevergeefs, want hoewel er hier en daar een zekere interesse voelbaar is, ontbreekt het engagement om de daad bij het woord te voegen en de machine elders op te stellen.

Alle voorstellen blijven welkom !

Foto A.B.

Voor de kenfiche en een filmpje van het toestel in werking zie:

www.siwe.be/onzecollectie.php?id=0&sort=1

ERFGOEDNIEUWS UIT DE REGIO'S

BELGIË (ALGEMEEN)

BELGISCHE VERENIGING IN DE KIJKER: DE BELGISCHE FEDERATIE VOOR OUDE VOERTUIGEN (BFOV).

Oldtimers zijn auto's die niet meer gemaakt worden, in principe is een voertuig van meer dan 25 jaar een oldtimer. Wie officieel zijn oude wagen registreert als oldtimer krijgt een O-kenteken, waaraan tal van bijzondere rechten en (vooral) plichten verbonden zijn, die moeten vervuld worden om op de openbare weg te rijden.

De meeste eigenaars van oldtimers zijn aangesloten bij een plaatselijke club of een 'merkenclub' om deel te nemen aan rally's, informatie uit te wisselen over restauratie en onderhoud van hun pronkstukken. Er zijn clubs voor auto's, motoren, tractoren, militaire voertuigen enz...

Ruim 300 van deze clubs (het overgrote deel) is in België aangesloten bij de BFOV (FBVA in het Frans "Fédération Belge des Véhicules Anciens") met vaste stek bij Autoworld te Brussel. Hier worden elke zondag in een atelier voertuigen (vooral historische racewagens) gerestaureerd. Belangrijk is dat BFOV recentelijk tal van vormingssessies organiseerde omtrent restauraties van oldtimers, alsook activiteiten om jongeren aan te trekken ("Piston-Club"). Meer info op www.bfov.be, waaruit bovenstaande foto.

OUDE BELGISCHE STATIONS

Houdt u van een nostalgisch overzicht met meer dan 1000 postkaarten van oude Belgische stations, klik dan op <http://users.skynet.be/garesbelges> bijgewerkt door G. Demeulder op 20.5.2012, proficiat.

BELGISCH MOLENBESTAND DIGITAAL: WWW.MOLENECHOS.ORG

Aaigem

Aalst

Aartrijke

Enkele verdwenen molens uit www.molenechos.org, foto's: Verzameling Ons Molenheem

Het volledige Belgische molenbestand is te bekijken op de uitstekende website www.molenechos.org. Sinds 2001 staat op de site een nauwgezet overzicht van alle bestaande molens, maar in 2012 werden ook de verdwenen molens toegevoegd. SIWE vzw feliciteert Lieven Denewet, Hans De Kroon, Bert Bulder en het voltallig team die dit 'magnum opus' tot een goed einde bracht!

We vermelden ook de "Europese Molendag in Vlaanderen" op zondag 20 mei 2012, een initiatief van Molenforum Vlaanderen vzw. Wellicht is dit evenement al voorbij als u dit leest, maar website www.molenforumvlaanderen.be geeft u in woord en beeld informatie en kondigt u de volgende evenementen aan.

BELGISCHE MIJNEN en MIJNERFGOED in WOORD en BEELD

Pas uitgebracht: een CINEMATEK-boek en DVD, getiteld "LES MINES - DE MIJNEN – THE MINES. 14 films over de Belgische koolmijnen". Het is een prachtige CINEMATEK-realitatie, met de volle steun van het Koninklijk Filmarchief.

Tal van organisaties uit Wallonië, ook een paar uit Vlaanderen, verleenden op de een of andere manier medewerking. "DE MIJNEN" is vanaf half mei 2012 verkrijgbaar in BOZAR-shop, Ravenstein te Brussel, alsook in de betere boeken- en platenzaak. Een uitvoerige bespreking van deze audiovisuele realisatie volgt op een later tijdstip.

VLAANDEREN (ALGEMEEN)

SUCCESRIJKE ERFGOEDDAG OVER HELDEN

Boven alle verwachtingen werden op verschillende plaatsen in Vlaanderen en in Brusselse gemeenten eer betuigd en evenementen gehouden omtrent helden van de industrie, het ondernemerschap, de technologie en de wetenschappen.

We vermelden slechts één Vlaamse casus, nl. wat in Baasrode gebeurde. In het Scheepvaartmuseum Baasrode werden de stichters van de plaatselijke scheepswerven (familie Van Praet en Van Damme) geëerd tijdens rondleidingen, terwijl niet ver daarvandaan op de stoomtrein tussen Baasrode en Puurs boeiende verhalen verteld werden over “*de schaar van ingenieur Egide Walschaerts*” (die het stangenwerk optimaliseerde met een soort van ‘schaar’ – zie de SIWE-publicatie “Ingenieurs en hun erfgoed”), de verbeteringen die Alfred Belpaire toebrecht aan de vuurhaarden van stoomlocomotieven, de verdiensten van dieselmotorenbouwer Charles Carels en de ‘heldendaden’ van John Cockerill... Van gelijkaardige programma’s kon genoten worden in veel andere steden en gemeenten.

In het Brusselse gewest waren er onder meer succesrijke geleide wandelingen “*in het spoor van de havenarbeiders*” (door ‘Coördinatie Zenne’), over striphelden afgebeeld in het straatbeeld (door ‘Pasa Loppem’), over Cardijn als helper van de allerarmsten (door ‘Tochten van hoop’), bronzen beelden die nationale helden voorstellen (door La Fonderie), helden in de wetenschappen (speciaal bezoek in Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten), de molenaar als held (met o.m. een rondleiding in de Luizenmolen te Anderlecht).

Hoewel zeer sterk in de minderheid, werd op een aantal plaatsen ook op heldinnen gefocust. Een voorbeeld daarvan was een tentoonstelling in Aero Kievit te Hasselt over de eerste vrouwelijke piloot van België, Hélène Dutrieu (1877-1961). Zij behaalde haar vliegbrevet in 1910 en zette met haar vliegstunts de fantasie en vele harten van haar mannelijke collega’s in vlam!

Het programma blijft als herinnering staan op www.erfgoeddag.be, maar de publicatie van een gedenkboek over deze mooie aflevering van Erfgoeddag zou zeker boeiend zijn, dit als tip aan de centrale en plaatselijke organisaties.

Hélène Dutrieu
Foto wikipedia

ERFGOEDCEL IS BOURGEOIS BEU

De voorzitters van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen leggen collectief, en met onmiddellijke ingang, hun functie neer. Ze zijn teleurgesteld over de manier van werken en voelen zich tekortgedaan door Vlaams minister voor Onroerend Erfgoed Geert Bourgeois. (...) Aanleiding voor het ongenoegen is het erfgoeddecreet. “De initiële bedoeling ervan is goed: de regelgeving over onroerend erfgoed op elkaar afstemmen”, zegt ontslagnemend voorzitter Annemie Draye. “Maar in de uitwerking loopt het al geruime tijd fout. Minister Bourgeois heeft totaal geen oren naar de bedenkingen uit het veld. Ook ons advies heeft hij grotendeels naast zich neergelegd”.

Volgens de Commissie spuit het decreet mist over de financiering van erfgoedzorg. En over het schuiven met bevoegdheden tussen Vlaanderen en de gemeenten die in de toekomst deels verantwoordelijk worden voor hun eigen erfgoedbeleid, blijft “de grootste onduidelijkheid” bestaan. Ook de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening formuleerde in het verleden kritiek. Bourgeois wijst erop dat het erfgoeddecreet nog in volle ontwerpfase zit en noemt de inhoudelijke kritiek van de vier “vederlicht, weinig onderbouwd en onterecht”.
(Bron: Persagentschap BELGA, 16 april 2012)

Op dat nieuws reageerde onder meer Bart Caron in De Morgen van 18 april met een bevlogen artikel “Erfgoedbeleid voer je niet door te begraven wat waardevol is”. Hij hekelde, nagevolgd door andere kritische geesten, de oppervlakkigheid van het Erfgoeddecreet in finalisatie, alsook het “lege dooskarakter” dat meer vragen oproept dan het kan beantwoorden.

50 jaar WET OP DE STEDENBOUW (1962) IN DE SPOTLIGHTS

Vier films uit de jaren 1950-1970 worden in het najaar (op 23/10, 6/11, 27/11 en 11/12 december 2012) getoond en ingeleid door een deskundige. Stuk voor stuk getuigen deze films van de stedenbouwkundige context in een regio geconfronteerd met aanleg van industrieterreinen buiten de woonkernen (waaruit bedrijven verhuizen), verkavelingsdrang, enz.. Het volledig programma, georganiseerd door het Centrum Vlaamse Architectuurarchieven vindt men op www.cvaa.be.

NIEUWS OVER ETWIE

Omtrent de laatste stand van zaken in verband met ETWIE “traject voorjaar 2012”, surf naar www.etwie.be en <http://etwie.be/cm/?p=95>

PROVINCIE ANTWERPEN

ANTWERPEN: GEEN MAS ZONDER RIJN- & BINNENVAARTMUSEUM

Aan de voet van het MAS ijveren de ware, gepassioneerde vrijwilligers van het Rijn- en Binnenvaartmuseum (met schaarse middelen, maar met veel overtuiging en welbespraaktheid) om u binnen te leiden in de wondere wereld van de binnenscheepvaart.

De historische schepen (Angèle, Liomar,...) liggen letterlijk aan de voet van het MAS (Hanzestedenplaats).

Open: 15 april tot 15 oktober, elke woensdag 14 tot 17 uur. Op aanvraag ook op andere dagen voor groepen.

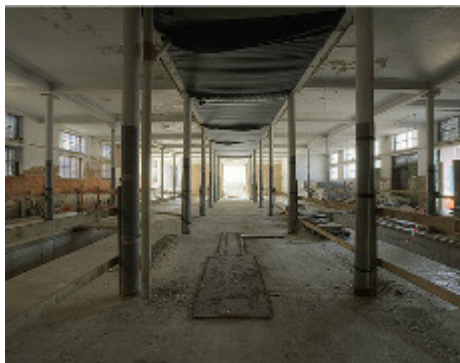
Gratis toegang !

Tel.: 03/219.09.80 / 0474/942.298

De Angèle Foto A.B.

ANTWERPEN: RED STAR LINE, EEN WERF IN STROOMVERSNELLING

Er wordt flink verder gewerkt aan de restauratie van de Red Star Line gebouwen aan de Rijnkaai en hun inrichting tot antenne-museum van het MAS. Van 28 april tot en met 13 mei 2012 vond "Festival Ballroom Belgenland" plaats om de voortgang van RSL in de schijnwerpers te plaatsen. Er was een prachtige selectie te zien van 'topstukken' uit de onwaarschijnlijke verzameling van Robert Vervoort. "De Red Star Line?

Zeker van schoon als den Titanic!", hoorden we zeggen op de vernissage...

Over één jaar gaat het museum open. De laatste fase van de werken bestaat in de bouw van een bootvormige toren met uitkijkplatform.

Zie www.redstarline.be , waaruit ook bijgevoegde foto.

ANTWERPEN: NIEUWS OVER SCHELDEKAAIEN-ERFgoed

In “*Getijden*”, de (andermaal zeer goed gevulde) Nieuwsbrief april 2012 van Watererfgoed Vlaanderen, leren we dat de Stad Antwerpen besliste:

- de Schelde-Hangar 13 B te plaatse te laten staan !
- de Hangars 15 en 19 te slopen, maar elders in de haven weer op te bouwen (een zaak om zeer nauwlettend op te volgen);
- het bedreigd hekwerk (tussen de Scheldekaai-afdaken en de rijweg) te behouden.

Dit is ongetwijfeld een positief gevolg, grotendeels te danken aan de druk bijgewoonde WEV-studiedag “Zuiderdokken terug open” (waaraan ook SIWE actief deelnam), gehouden in het Zuiderpershuis op 4 september 2011.

Verder positief nieuws is dat een sedert geruime tijd ongebruikt sluisgebouw aan de Royerssluis wordt gerestaureerd en daarna zal dienen als onderdak voor de *Belgian Ships Archive* vzw.

ANTWERPEN: DIAMANTMUSEUM GESLOTEN!

Op maandag 30 mei 2012 was het Diamantmuseum aan het Kon. Astridplein voor het laatst te bezoeken. Het in 1972 gestart museum was tien jaar lang (2002-2012) een belangrijke attractie op een droomlocatie, in de onmiddellijke omgeving van de Zoo en het Centraal Station. Het museum is nu gesloten en er wordt gedacht aan een andere locatie. Over die “nieuwe horizonten” (en de timing ervan) blijft de website van de Provincie Antwerpen echter extreem vaag en verwijst vooral naar het paviljoen over de diamantsector aan de voet van de MAS-toren: een magere troost en uiteraard biedt dit geen alternatief voor het museum! Wordt vervolgd.

ANTWERPEN: MERCATOR ONTMOET PLANTIN MORETUS

Onze titel is een boutade om te melden dat in het Museum Plantin Moretus (als site opgenomen op de UNESCO-Werelderfgoedlijst) tot 17 juni de tentoonstelling loopt “Mercator: Reizen in het Onbekende”. Centraal staat de invloed en wisselwerking tussen de cartografie en de reispraktijk. Een mooie aanvulling op het Mercator-programma te St-Niklaas. Adres Museum Plantin Moretus: Vrijdagsmarkt 23, 2000 Antwerpen. Toegang: dinsdag-zondag 10-17 uur.

HERENTALS: INDUSTRIËLE MAALDERIJ WERD KUNSTCENTRUM

De “Stille Kempen” bestaan niet meer: Turnhout bruist van culturele activiteit in het kader van “Culturele Hoofdstad Vlaanderen 2012”, het Kunstforum Würth te Turnhout toont kunst als verlengstuk van de Würth-bedrijfscultuur, terwijl de kunstwerken van de Chinese dissident Ai Weiwei neergestreken zijn in een weverij (“De Pont”) in Tilburg. In Herentals opent een nieuwe kunstattractie in een gerenoveerd stuk industrieel erfgoed: ondernemer Hugo Voeten verkocht in 2005 zijn supermarktketen Cash Fresh aan Delhaize en ontwikkelde een passie voor het verzamelen van moderne kunst. Hij bracht een representatief deel (ca. 500 van in totaal 1500 stukken) van zijn collectie onder in een voormalige maalderij.

Gerenoveerde maalderij - Foto GVA 18-5-2012

Het bakstenen gebouw met vijf bouwlagen is gelegen tussen het Kempisch kanaal en het Albertkanaal, net ten zuiden van Herentals-centrum. De vijf betonnen silo's binnenin moesten wijken voor een nieuwe interne structuur met een enorme vide, waarin twee dwarse volumes zijn opgehangen.

Oorspronkelijk wilde de initiatiefnemer zijn collectie tonen in een nieuw op te richten gebouw naar een gerenoveerde hoeve en beeldentuin in Geel. Hiervoor leverde Geel geen vergunning af, zodat Hugo Voeten naar een alternatief zocht en vond met de grondige opknabbeurt van het maalderijgebouw in Herentals (*Vrij naar De Morgen van 17 april 2012*).

Praktische informatie: adres van Art Center Hugo Voeten: Vennen 23, 2200 Herentals (zuidelijk van het centrum).

De beeldentuin Hugo Voeten in Geel en de collectie in Herentals vormen twee entiteiten die enkel in groep en onder de begeleiding van een gids bezocht kunnen worden. Alle informatie staat netjes op volgende website:

www.hugovoeten.org/artcenter/ Tel.: 0475/55.51.25.

LILLO-WATERDORP

De tweede editie van Lillo-Waterdorp, een gezellig publieksevent rond water- en polder- en havenerfgoed komt eraan, opnieuw gecoacht door WEV (sita@watererfgoed.be). Noteer alvast nu al de datum: zondag 18 aug. 2012 !

MECHELEN: BROUWERIJ HET ANKER VERHUIST GEDEELTELIJK UIT DE BINNENSTAD

Het anker
Stokerij
www.hetanker.be

De bottelarij van Brouwerij Het Anker verhuist binnenkort naar een industriepark buiten het centrum. De torenhoge stapels bakken bier zullen dan het zicht op het historisch 'Krankenhuus' van het begijnhof niet meer belemmeren. Hoewel erbij moet gezegd dat de Mechelse begijnen al bier brouwden sinds 1471. De brouwactiviteiten zelf blijven waar ze nu zijn. Voor bedrijfsbezoeken aan Het Anker: zie www.hetanker.be / Voor info over het Mechelse erfgoed en toerisme: www.toerisme.mechelen.be .

TURNHOUT CULTUURSTAD VLAANDEREN 2012

Turnhout, de enige stedelijke concentratie met enige omvang in de Kempen, heeft dit jaar extra veel te bieden als Cultuurstad van Vlaanderen. In 'gewone' omstandigheden is het aanbod ook al aanzienlijk: het **Nationaal Speelkaartenmuseum** (Druivenstraat 18) met gerestaureerde, in Gent geconstrueerde stoommachine *Denobele, Nolet & Bracq* (ooit gered net voor de sloop van weverij Vueghs aan de Gierlesteenweg te Turnhout). Dit uitmuntende museum, al vele jaren voorbeeldig aangevoerd door Filip Cremers, vormt een deel van "**Tram 41**" (www.tram41.be), de verzamelnaam voor de cluster Turnhoutse musea (met inbegrip Begijnhofmuseum, het Stadsarchief en Taxandria, verwijzend naar de Tram 41 Antwerpen-Turnhout). Verder is er de private **Historische Drukkerijcollectie**, het fraaie Turnhoutse treinstation (1896), de

zo beeldbepalende, centraal gelegen watertoren, het Kempisch kanaal (Dessel-Turnhout-Schoten) met zijn rijke watererfgoedgeschiedenis, enz.

Stoommachine

Aanbrengen glanslaag op speelkaart

Foto's www.tram41.be

Tot 31 oktober 2012 loopt in het vernieuwde (en voor de gelegenheid leeg gemaakte) **Taxandriamuseum** (Begijnhofstraat 28) de tentoonstelling “*Turnhout Terminus – Turnhout Centraal*”. Ze is opgebouwd rond zeven mythes (verhalen die het midden houden tussen verzinsels en waar gebeurde feiten) over Turnhout en bepaalde van zijn inwoners. Curatoren Frederik De Preester en Karel van den Broeck lieten hun origineel concept visueel vertalen in een knappe scenografisch parcours (van Koen Bovée), waarbij radikaal afgestapt wordt van traditionele presentaties met een chronologische stadsgeschiedenis. In tegenstelling tot expo's met vergezochte concepten, spreekt Turnhout Terminus aan door zijn rijkdom aan objecten die gekoppeld worden aan de verhalen met mythische inslag (bijvoorbeeld omtrent de kolonies, vroeger overvloedig aanwezig in hartje Turnhout en uiteraard ook in de uithoeken van de Kempen).

Met intelligente veellagigheid ontkracht deze expositie tegelijk stereotiepen over Turnhout als stille vrome stad, gelegen in een uithoek van Vlaanderen. Dit gebeurt bijvoorbeeld door een mooie focus op de baanbrekende Turnhoutse gynaecoloog Peeters, die de anticonceptiepil van Gregory Pincus (1957) kort tijd later verbeterde. Zeker gaan kijken!

Verder bevelen we ook de tentoonstelling **Tweespoor** aan (loopt helaas af op 20 mei 2012), die kunst van nu toont op zeer verspreide locaties en in diverse gebouwen. We werden gecharmeerd door een imaginaire “sterrenfabriek” van Luk Van Soom op het voormalig bedrijfsterrein van drukkerij Brepols in de Otterstraat, maar ook door een installatie van Vaast Colson nabij de tot woontorens omgebouwde ANCO-deegwarenfabriek (gesticht door Antoine Coppens in 1930) en het Kempens Kanaal (ter hoogte van het Nieuw Bassin en de Veldekensweg). // Voor het volledig programma Turnhout Cultuurstad 2012 en voor praktische info: www.turnhout2012.be.

PROVINCIE LIMBURG

AS: BELEEF HET KOLENSPOOR!

Met een groep gedreven vrijwilligers (*) wordt sedert 1999 in en rond het station van As de oude spoorlijn 21A – 21B, die vroeger de koolmijnen van Waterschei en Eisden verbond, geëxploiteerd. Uniek aan de museumspoorlijn is het groene kader van heide en bossen aan de rand van het Nationaal Park Hoge Kempen. Gedurende het toeristisch seizoen vinden tijdens weekends en op aanvraag met historisch rollend materieel ritten plaats naar Eisden-Mijn, Eisden-Tuinwijk, het Nationaal Park enz. Ook sporen met de benen (door het huren van een ‘railbike’) is mogelijk! Voor wie niet weg geraakt uit As is logeren in een authentieke nachttrein uit 1952 een mooie optie!

PRAKTISCHE INFORMATIE:

Maatschappelijk zetel: vzw Kolenspoor, Dorpsstraat 1, bus 1, 3665 As.

Exploitatieadres: Kolenspoor, Stationsstraat 124, 3665 As.

E-mail: info@kolenspoor.be / Websites: www.stationas.be / www.railbikelimburg.be.

(*) vzw Kolenspoor is op zoek naar nieuwe vrijwilligers om bezoekers te ontvangen, een opleiding te volgen als conducteur, rollend en ander materieel op te knappen, seingever te spelen... kortom om een zinvolle taak waar te nemen in een gedreven en sympathiek gezelschap !

BERINGEN: MIJNMUSEUM IN EEN NIEUW KLEEDJE

Op vrijdagavond 27 april 2012 vond de feestelijke opening plaats van het vernieuwde Mijnmuseum (de oude naam Vlaams Mijnmuseum werd vereenvoudigd tot ‘Mijnmuseum’ of B-Mine). De heuse facelift van de inrichting en de nieuwe presentatie van de collecties omtrent 100 jaar steenkoolwinning gebeurde naar ontwerp van Buro B uit Genk. Het museum bestaat uit 9 ruime zalen, die bezoekers op hun eigen tempo kunnen bezoeken, waarbij de belevingskracht wordt versterkt door beeldschermen, geluidsfragmenten en projecties. De ondergrond-simulatie (kelderniveau) en het café in “nagebouwde mijn”-decor werden behouden.

Het resultaat is een schitterende presentatie, waarbij vooral op de sensoriele ervaringen van de bezoekers wordt gefocust. Zowel technische aspecten als sociale geschiedenis worden in even sterke mate toegelicht, mooi in balans.

Een fraaie presentatie, zeker rekening houdend met het relatief bescheiden budget van een goede 300.000 euro (afkomstig van de Stad Beringen, de Provincie Limburg en LSM Limburg Sterk Merk, voorheen LRM).

Dit resultaat kon enkel bereikt worden door de inzet van de staf medewerkers, het opbouwend advies van deskundigen in eigen rangen en door sympathisanten. Aan het hele team onze welgemeende gelukwensen. Op 17 juni 2012 komt het SIWE-bestuur en een groepje sympathisanten het resultaat met eigen ogen bekijken (zie : ACTIVITEITEN). Praktische info over Mijnmuseum: www.mijnmuseum.be en www.toerismeberingen.be (toerisme@beringen.be - telefoon: 011/42.15.52).

BERINGEN: HERBESTEMMING MIJNTERREINEN SCHEPT VEEL JOBS

In Beringen werd medio maart het ambitieuze project voor de herbestemming van het voormalige mijnterrein voorgesteld aan de pers. Onder de naam van Be-MINE zat er plaats worden gemaakt voor woningen, culturele voorzieningen, sportfaciliteiten en nieuwe winkels. De ontwikkelaars willen hiermee zo'n 600 jobs creëren.

De koolmijn van Beringen sloot in 1989, waarna een lange zoektocht begon naar de kwalitatieve invulling van de historische site. Nu pas, 23 jaar later, zijn zware knopen doorgemaakt. Samen met het stadsbestuur van Beringen zal de NV Be-MINE, een consortium van de Limburgse investeringsmaatschappij LRM, DMI Vastgoed en Van Roey Vastgoed, gestalte geven aan de reconversie. De plannen voor het terrein van 31 ha zijn tweeledig. Er komt een nieuwe gemeentelijke woonwijk "Houtpark" (596 eenheden), anderzijds een nieuwe ontmoetingsplaats waar cultuur, ontspanning en winkelen samenkomen. Het cultureel luik wordt ingevuld met het Mijnmuseum, een evenementenplein en diverse activiteitenruimten.

Voor het "leisure-deel" komt er een 'Family Entertainment Center', een klimwand, fits- en wandelinfrastructuur, in aansluiting op het nieuw gemeentelijk zwembad en "avonturenberg" (ook gepland door de Stad Beringen). Verder wordt 'funshopping' voorzien met een 100-tal speciaalzaken, als aanvulling op het lokale winkelaanbod. Het volledig programma van investeringen zal – wordt gesteld – op termijn ruim 600 directe arbeidsplaatsen opleveren.

(Vrij naar: BELGA & Het Belang van Limburg, 22 maart 2012)

GENK-WINTERSLAG: C-MINE EXPEDITIE GEOPEND

Op 29 april opende C-MINE EXPEDITIE de deuren voor het publiek in de gerenoveerde mijnebouwen van Winterslag. Het betreft een “avontuurlijke belevingsattractie”, waarbij de tocht start in het gerenoveerde Energiegebouw. Aan een imposante (originele) mijnventilator daal je af naar een stelsel van gangen, uitgerust met (nogal ver gezochte en zichtbaar peperdure en we vrezende weinig duurzame) “interactieve installaties”: verhalenkokers, een geuren-lab, een cel met ‘mijnsounds’, een panoramakijker die terugblijkt in de tijd... Knap is dat het kolenstof bewaard bleef, zwart stof dat bleef kleven aan de wanden van de grote luchtkokers en die de windrichtingen in de kokers aangeven. Knap is ook de mogelijkheid tot beklimming van één der schachttorens (de meest recente uit het Kempens bekken) die je op 60 meter hoogte (na 360 treden) een mooi uitzicht geeft op de omgeving.

De creatie van C-Mine Expeditie kostte 5 miljoen euro. 3 miljoen dient voor het in stand houden en toegankelijk maken van de relictten van de vroegere mijnsite, de rest voor de inrichting van het parcours. Toerisme Vlaanderen kwam tussen voor 736.000 euro.

Ontwerpers waren NU Architectuuratelier (Halewijn Lievens, uit Gent), L-Groep architecten (uitvoering) en Libost-groep (nu Grontmij), Hasselt (studiebureau). Geluidartiest was Ruben Nachtergaele, geurkunstenaar was Peter Decupere; Uitvoering van de werken gebeurde door Bouwbedrijf Driesen (Overpelt) en de uitvoering van de inrichting door Bruns B.V. (Bergeijk).

Op de site van de vroegere koolmijn er nog veel meer te beleven: vooreerst het industrieel erfgoed zelf, het C-mine plein (met een gewaagde landschapsarchitectuur door het Nederlandse ontwerp bureau HOSPER, en een avondlijke verlichting, ontworpen door Luc Peumans), verder de Design-academie (sedert 2009) met tal van projecten, tentoongesteld in de machinezalen (tussen ophaalmachines, turbines, persluchtinstallaties) van het energiegebouw, ruimten op gelijkvloers niveau voor tijdelijke exposities, een bioscoopcomplex (geopend in 2005 als eerste ‘attractie’ van de site), diverse horecavoorzieningen, enz....

PRAKTISCHE INFORMATIE:

Toegang: dinsdag-zondag 10-17 uur. Volwassenen: 6,00 euro, div. reducties. Er zijn vaste rondleidingen met gids elke 3de zaterdag van mei tot september (om 14 u, prijs: 8,00 euro / pp).

Meer praktische info op website www.c-mine-expeditie.be ;

E-mail: C-minebezoekersonthaal@genk.be ;

Tel.: 089/65.44.90.

GENK: MANIFESTA 9 TE WATERSCHEI (ter herinnering)

Manifesta is dé reizende Europese Biënnale actuele kunst. Om de twee jaar organiseert Manifesta op een locatie in Europa een grootse tentoonstelling voor hedendaagse kunst. Deze zomer strijkt Manifesta neer in Limburg van 2 juni tot 30 september. Manifesta 9 vindt plaats op de site van de voormalige koolmijn te Waterschei. Zie www.manifesta9.org .

Curator C.Medina (uit Mexico) ontwierp een concept voor Manifesta 9 dat inspeelt op de sociale en maatschappelijke impact van het recent mijnverleden in Limburg. Uniek voor deze editie is dat er voor de eerste keer in de geschiedenis van Manifesta niet alleen kunst zal getoond worden maar ook lokaal erfgoed op een innovatieve manier zal voorgesteld worden aan het lokaal en internationaal publiek.

Samen met de Manifesta organiseert de Erfgoedcel Mijnergoed een symposium over de toekomst van erfgoed in de Mijnstreek, om te komen tot een Manifest om het zo typerende erfgoed van de Mijnstreek voor de toekomst veilig te kunnen stellen.

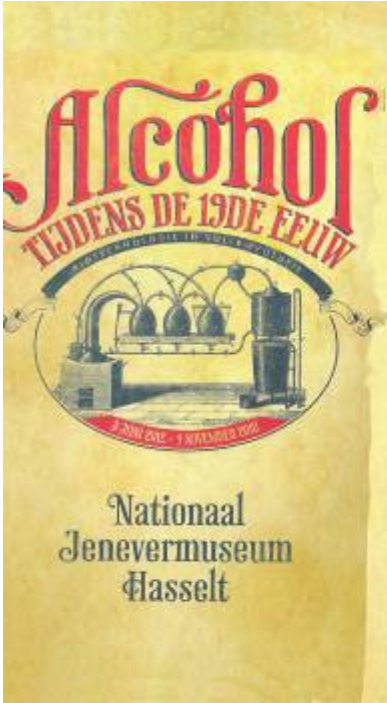
Ook zal dan het resultaat van lopend onderzoek over de internationale dimensie van mijnbouwcultuur voorgesteld worden. Voor meer info, surf naar www.mijnergoed.be / Zeer nuttig voor allerhande toeristische info is website www.uitingenk.be .

SIWE, waarvan een delegatie deelneemt aan de workshops die de opening van het gebeuren voorafgaan, hoopt dat de kwaliteit van Manifesta in overstemming zal zijn met de forse middelen (in totaal zo'n vijf miljoen euro) die aangewend worden. We houden u zeker op de hoogte...

GENK: VERKEN GENK EN DE MIJNSTREEK VIA 'MIJNSTREEKTOURS'

MIJNSTREEKTOURS, verzorgd door de vereniging "Het Vervolg" verzorgt op een professionele manier (met minibuses) rondleidingen door de Mijnstreek op uw maat en naar uw wensen. Prijs voor een korte mijnstreek (4 uur) is 25 euro p.p., voor een lange toer (6 uur) 40 euro p.p. Reserveren: 089/86.58.86 of mail naar reservaties@hetvervolg.org / Postadres: Het Vervolg, Vennestraat 127, bus 2, 3600 Genk. Bezoek ook website www.mijnstreek.be .

HASSELT: 'ALCOHOL TIJDENS DE 19de EEUW'

Alcohol
TIJDENS DE 19DE EEUW

Nationaal Jenevermuseum Hasselt

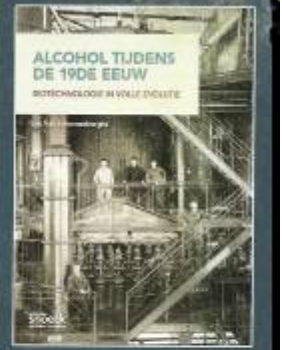
Tickets (* met gratis borrel):
Volwasseners: 4,50 euro p.p.*
Jongeren van 12 tot 26 jaar: 1 euro p.p.
Kinderen tot 12 jaar: gratis

Groepen (meerst 15 personen): 3,50 euro p.p.*
Scholen: 1,00 euro p.p.

Een rondleiding met gids kan je boeken bij: Taarlane Hasselt op het nummer: +32 11 23 93 42.

3 juni tot 31 oktober
dinsdag tot zondag van 10 tot 17 uur
1 november tot 4 november
dinsdag tot vrijdag van 10 tot 17 uur
zaterdag en zondag van 12 tot 17 uur
Het museum is gesloten op maandag.

NATIONAAL JENERVEMUSEUM
Witte Naamstraat 19
6-3500 Hasselt
T +32 11 23 93 40
jenevermuseumhasselt.be
www.jenevermuseum.be

ALCOHOL TIJDENS DE 19DE EEUW
BIOTECHNOLOGIE IN VOLLE EVOLUTIE

Wat waren de gevolgen van 19de-eeuwse industrialisering voor de moer- en stooknijverheid? Welke wetenschappelijke inzichten optimaliseerden het gistproces? Welk verband is er tussen azijn en jenever? Hoe werd het alcoholgehalte in alcoholhoudende dranken gemeten? Professor Eric Van Schoonenberghe, auteur van het monografie over Belgische jenever, Jenever in de Lage Landen, beantwoordt al deze vragen en nog veel meer in de tentoonstellingspublicatie. De publicatie wordt uitgegeven door uitgeverij Snoeck en telt 192 pagina's en circa 170 illustraties. Ze is te koop aan 28 euro in de museumshop.

voorkant folder

Zo luidt de titel van de tentoonstelling, die van 3 juni tot en met 4 november 2012 loopt in het Nationaal Jenevermuseum te Hasselt. De ondertitel 'Biotechnologie in volle evolutie' geeft aan dat in de loop van de 19de eeuw grote stappen vooruit werden gezet inzake stook- en brouwtechnologie (onder meer aangaande de nieuwe mouttechnologie, de introductie van de stookkolom van Cellier-Blumenthal die continu en energiezuinig distilleren mogelijk maakt, 'het Weense gistprocédé', het gebruik van meer performante vochtwegers en alcoholmeters, enz.). Over al deze en nog meer aspecten wordt ingegaan in de tentoonstelling en in de uitvoerige publicatie, geschreven door prof. E. Van Schoonenberghe. Alle praktische info op www.jenevermuseum.be.

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

AALST HERDENKT SCHRIJVER LOUIS-PAUL BOON (ter herinnering)

In 2012 wordt een waardig eerbetoon gebracht voor Boons honderste verjaardag. Geen andere schrijver als Boon evoceerde de grauwe industriële werkelijkheid van Aalst en haar periferie vol fabrieken en werkplaatsen. Het eiland Chipka, de fabrieken langs de Dender en in Erembodegem dienden als decor waarin de schrijver zijn personages neerzette van “De Kapellekensbaan”, “De voorstad groeit”, “Daens” en andere literaire meesterwerken.

In het Stedelijk Museum Aalst loopt tot 17 september een overzichtstentoonstelling over zijn leven en werk met nadruk op romans over historische figuren (Jan de Lichte, Daens, ...). Andere aspecten van Boons werk (de terugtocht van Boon uit de fabrieksstad Aalst naar de landelijke ‘Villa Isengrinus’ in Erembodegem) worden gepresenteerd in het Letterenhuis, Minderbroedersstraat 22 te Antwerpen (tot 4 november 2012).

Er worden zeer veel randactiviteiten voorzien, wandelingen en fietstochten georganiseerd. Het volledige programma van deze uitgebreide Boonherdenking is te vinden op www.boon2012.be.

BEVEREN EN ZIJN HEEMKUNDIG MUSEUM

Het Gemeentelijk Heemkundig Museum in Kasteel Cortewalle (Zwarte Dreef 1) te Beveren is uw bezoek meer dan waard. Het gebouw alleen al, de 15de eeuwse waterburcht en zijn indrukwekkende zolder, is opzienbarend. De collectie Beverse kant, het 19de eeuws Aubussontapijt en objecten in verband met nijverheid, handel en wandel en het volksleven.

De collectie landbouwmachines en –werktuigen in fort Liefskeshoek te Kallo (tweede museumlocatie) werd na de ombouw van het fort tot “regionaal belevingscentrum” voorlopig opgeborgen. De collectie is gemeentelijke eigendom, maar beheer en werking errond berust in handen van de ‘Heemkundige Kring Het Land van Beveren’ (museumverantwoordelijke is Freddy Buys, 0475/79.96.19). Toegang elke zondag april - eind september 14-17 uur. Rondleiding om 15 uur, verzamelen aan de kasteelbrug. Verdere info is aanwezig op www.landvanbeveren.be.

DENDERMONDE: 175 JAAR SPOORLIJN NAAR WETTEREN

De viering van 175 jaar Spoorlijn Dendermonde-Wichelen-Wetteren startte met de opening (op 13 april 2012) van de zeer verzorgde tentoonstelling '**Dendermonde op het spoor**' in het Zwijvekemuseum, gerealiseerd (samen met een fraaie gelegenheidspublicatie) door de onvermoeibare door archivaris-conservator Aimé Stroobants (zie ook rubriek 'Onder de leeslamp'). Meer dan 150 belangstellenden waren aanwezig op de vernissage van deze expo, die tot 3 juni 2012 kan bezocht worden.

De stedelijke musea en het stadsarchief van Dendermonde geven reeds meer dan een kwarteeuw lang "Dendermondse Museum- en Archiefberichten" uit. Het laatste nummer van dit informatieblad (maart 2012) draagt nummer 75 en bevat ook een tekst over de spoorwegen- tentoonstelling en zit boordevol ander erfgoednieuws met tal van raakvlakken met industriële geschiedenis en erfgoed. Zich abonneren kost 5 Euro per jaar (!), te storten op 000-0025227-07 van Gemeentebestuur 9200 Dendermonde, met vermelding "*Musea / MAB / 2012*".

Twee dagen na de vernissage van de spoorwegen-expo, op zondag 15 april jl., werd de viering **175 jaar Spoorlijn Dendermonde-Wichelen-Wetteren** vervolgd langs en op de spoorlijn zelf, met stoomtreinritten, perronconcerten, feestelijke muziek en diverse tentoonstellingen in de stations van Dendermonde en Wetteren, enz (zie www.zone-C.be/agenda). Op verscheidene plaatsen in de publieke ruimten in en nabij het station van Dendermonde staan in 2012 informatiezuilen over spoorweghistoriek en –erfgoed. Een goed idee, voortreffelijk vormgegeven. Blij te zien dat er veel volk (ook jonge mensen!) en honderden trainspotters kwam opdagen op zo'n ontspannende, piekfijn georganiseerde erfgoedmanifestatie.

Voor wie dit allemaal gemist heeft, blijft de genoemde brochure (eigenlijk een boek) van A. Stroobants over (verkrijgbaar in het Zwijvekemuseum) en we verwijzen graag door naar de stoomtreinritten, die vanaf 22 april georganiseerd worden door **SDP-BVS (Stoomtrein Dendermonde-Puurs - Belgische Vrienden van de Stoomlocomotief)**. Deze vereniging zorgt voor de uitbating van de toeristische spoorlijn Dendermonde-Puurs en verdeelt diverse unieke publicaties over spoorweghistoriek en –actualiteit. SDP rijdt met stoomlocs "Haine-Saint-Pierre 1378" en "Helena", restaureerde een houten inspectievoertuig 'Billiard', houten rijtuigen "GCI" en oude metalen rijtuigen type 'L'. Adres: Fabriekstraat 118, 9200 Baasrode (deelgemeente van Dendermonde), tel.: 053/70.38.37 of 052/33.02.23.

E-mail: info@stoomtrein.be / Website (met onder meer dienstregeling en tarieven): <http://www.stoomtrein.be> .

GENT: JULES VAN BIESBROECK IN HET AMSAB

Jules (of Julius) Van Biesbroeck jr. (1873-1965) was één meest talentvolle kunstenaars die grote standbeelden ontwierp in het kader van de socialistische arbeidersbeweging. Hij maakte ook voor andere opdrachtgevers monumentaal werk. Deze vergeten artiest wordt nu voor het voetlicht gehaald door AMSAB met (tot 29 juni) een beperkte maar erg knappe tentoonstelling. De exorouimten van het AMSAB liggen aan de Bagattenstraat 174, Gent (schuin tegeover Vooruit) en zijn open elke werkdag van 9 tot 17 uur. Zie ook www.amsab.be .

GENT: BUS 5840 OPNIEUW RIJVAARDIG

Op 29 april 2012 stelde ETG (Erfgoed Tram Bus Gent en Oost-Vlaanderen) de compleet gerestaureerde MIVB-autobus nr. 5840 voor aan het publiek op de Stelplaats van De Lijn, Brusselsesteenweg 361 te 9050 Gentbrugge. Een lange proefrit verliep op geanimeerde wijze. Een oude bus maakt evenveel nostalgie los als een historische tram, zo vonden de aanwezigen.

GENT: ONTHAAL TOERISTEN GEBEURT NU IN DE OUDE VISMIJN

Waar is de tijd van de verloedering van de Vismijn, gebruikt als smakeloze “bowling” en als “bandencentrale”... Het 19de eeuwse gebouwencomplex werd behoedzaam gerestaureerd en dient voor horecabedrijf met klasse (onder een fenomenaal Polonceau-dakconstructie) en smaakvol ingerichte toeristische infobalie). Gaat dat zien ! Zie ook www.visitgent.be .

Gent: Oude Vismijn
Foto: wikipedia

GENT: MIAT PLANT EXPO ‘GEVLOERD EN BETEGELD’

“Gevloerd en getegeld” is een tentoonstelling die in het MIAT gepland is van 26 oktober 2012 tot 10 maart 2013. De samenwerking met Vlaanderens “tegel-autoriteit” Mario Baeck garandeert een kwalitatief evenement, waar we naar uitkijken. Verder is het opvallend rustig in het MIAT qua tijdelijke tentoonstellingen, wellicht mede het gevolg van de niet volwaardige vervanging van conservator René De Herdt sinds zijn op pensioenstelling.

We houden u op de hoogte. Voor info over workshops, films, “matinée en soirée”-activiteiten, surf naar www.miat.gent.be

GENT: RADIOLOGIE EN KUNST

Onze collega's van het Belgisch Museum voor Radiologie organiseren op zaterdag 29 september 2012 in het Museum Dr. Guislain een studienamiddag “Kunst en Radiologie” met exclusieve voordrachten over het beroemde Lam Gods en over de bijdrage van de radiologie tot de kennis over dit middeleeuws veelluik, heden het voorwerp van een wetenschappelijk verantwoorde restauratie. Inschrijven verplicht (info@radiology-museum.be).

MALDEGEM: SUCCESRIJK STOOMFESTIVAL VERVOLGT MET ZOMERSE STOOMTREINRITTEN

Op 5 en 6 mei was er weer een “Stoomfestival” in het Stoomcentrum te Maldegem, waarbij o.m. een ‘nieuwe’ stoomloc uit 1893 werd voorgesteld. Het was slechts één van de zes stoomlocs (stoomtraktoren niet inbegrepen) die toen bewonderd konden worden en waarmee gespoord werd tussen Maldegem en Eeklo (en zelfs één dag tussen Brussel en Maldegem).

Een fantastische recente aanwinst in het Stoomcentrum is ook het restaurantrijtuig (nr. WR4250, bouwjaar 1916) van de *Compagnie Internationale des Wagons Lits*. Deze maatschappij werd gesticht door een Belg, de Brusselse bankier Georges Nagelmaeckers.

Voor wie het Stoomfestival miste: niet getreund: **de hele zomer door** kan u in het **Stoomcentrum** terecht voor bezoek aan het spoor museum en diverse treinritten met historisch rollend materieel, startend aan het oud station, Stationsplein 8, 9990 Maldegem. Voor de uurregelingen en andere praktische info, surf naar www.stoomcentrum.be .

RUPELMONDE: NAUTISCHE SITE MERCATOR HULDIGT NIEUWE STEIGERS IN

Van 11 tot 13 mei was het druk in de CNR-loods te Rupelmonde (“site Mercator 2012”), waar o.m. de tentoonstelling van Belgische Marine Schilders opening, het boek “Mercator en de Belgische Schoolschepen” van auteur Werner Van de Walle voorgesteld werd en nieuwe bootsteigers van CNR-Tolerant en Rupelmondse Watersport werden ingehuldigd met vlootparade. Het event combineerde Mercator 2012 met op opwaardering van het Vlaamse watererfgoed.

SINT-NIKLAAS: ‘MERCATOR DIGITAAL’ EN ‘GLOBES, KAARTEN EN MERCATOR IN HET EXLIBRIS’

Van 4 maart tot 26 augustus 2012 loopt in het STEM (Zwijgershoek, Sint-Niklaas) de expo “*Mercator digitaal*” (www.mercatordigitaal.be).

In het kader van de tentoonstelling wordt het Internationaal Congres “*Mercator revisited. Cartography in the age of Discovery*” gehouden op 25, 26 en 27 april 2012. De tentoonstelling toont een aantal echte globes en atlassen, maar diverse documenten kunnen pagina per pagina ook digitaal op de tentoonstelling bekeken worden via vernuftige hedendaagse technologie. De speciaal aangemaakte filmdocumenten ogen schitterend. Mercator revisited: warm aanbevolen !

Meer info op website www.mercatorconference2012.be/docs/programme.pdf
telefoon: 03/760.37.50.

Verder is er in het Internationaal Exlibriscentrum (Zwijgershoek 14, Gerard Gaudaenzaal) tot en met 26 augustus 2012 “*Globes, kaarten en Mercator in het Exlibris*” te bezoeken (dinsdag tot en met zaterdag van 14 tot 17 uur, op zondag van 10 tot 17 uur). Deze expo toont een selectie van ex-libris uit de 18de tot laat 20ste eeuw die veel facetten van de cartografie en Mercator illustreren.

TEMSE: BOEL-PICKNICK EN BOELWANDELING VAN SToAPEL

OP SToAPEL, de Erfgoedvereniging Boelwerf Temse, die recentelijk het vzw-statuut verwierf, nodigt iedereen uit om op 3 juni 2012 om 12 uur te picknicken aan de voet van de enige, bewaarde Boel – kraan. Iedereen brengt zijn eigen picknickmand mee. Daarna volgt een gegidste Boelwandeling.

WETTEREN: KUNST IN GERENOVEERDE KOUSENFABRIEK

De voormalige kousenfabriek Cordonnier in de Schoolstraat te Wetteren wordt gebruikt als “kunstgalerij” (opnieuw dus, na de expo “De Lading” van twee jaar geleden).

Tot 20 mei (vr. 18-20 uur, zo 14-18 uur) loopt nu een bijzonder interessante en sfeervolle groepstentoonstelling in de fabriek, getiteld “**Aangeraakt**”. De titel verwijst naar een versregel uit het socialistisch strijdlied “De Internationale”, vertaald door Henriette Roland Holst in 1900: “**Begeerte heeft ons aangeraakt**”. De titel verwijst ook naar de strijd van het Wetterse proletariaat die in 1907, toen de kousenfabriek Cordonnier nog maar pas één jaar gebouwd was, een ‘Groote Staking’ hielden verderop, aan de textielfabriek Felix Beernaerts. “Aangeraakt” staat ook centraal in veel uitinen van kunst, zoals het bezoek aan huidige tentoonstelling de mensen “aanraakt” en “beklijft”.

Veel kunstenaars ervaren de presentatie van hun werk in een fabriek met bijzondere ruimtelijke kwaliteiten als een meerwaarde en een aantal hebben werk gemaakt dat speciaal past bij de Wetterse fabriek. Het Engelse fotograafpaar Jan Williams en Chris Teasdale stellen in de fabriek het overrompend resultaat voor van hun werk in alle straten en hoeken van Wetteren, waarvan ze de poëzie, lelijkheid en typisch kleinstadse sfeer gevat hebben in foto’s en postkaarten (www.thecaravangallaery.co.uk). Alle werken zijn eigenlijk van hoge kwaliteit: een grote aanrader! Voor wie de expo miste, is er de publicatie “Aangeraakt – Touché”.

Het fabrieksgebouw Cordonnier is eigendom van de gemeente, en paalt aan de Kunstacademie Wetteren. Zowel de gemeente als het Provinciebestuur O-VI. hebben de expositie ondersteund. Binnenkort wordt een (ruïneus) deel van de fabriek gesloopt, het beter behouden deel wordt grondig gerenoveerd voor culturele doeleinden.

Contact:

Curator en contactpersoon: Eric Bracke, tel.: 0476/41.42.87.

Zie ook de bijdrage van Eric Rinckhout “*Het geheugen van een leegstaande fabriek*” in De Morgen van 30 april 2012, p. M 9.

Zicht in fabrieksgebouw Cordonnier
Foto Gemeente Wetteren 2011

ZELE: MUSEUM ZEELS ERFGOED

Af en toe eens een kleinschalig streekmuseum bezoeken, zoals “ZEELS ERFGOED” is aangenaam en leerzaam. Sinds 1996 huist de collectie van de Heem- en Oudheidkundige Kring Zele in het Dienstencentrum (Lokerenbaan 43 Zele).

Op het gelijkvloers gaat veel aandacht naar regionale geschiedenis, naar vlas- en juteverwerking (van huisnijverheid tot industrialisatie), naar plaatselijke nijverheden zoals bierbrouwen en jeneverstoken, het klompenmaken, brood bakken en handel. Op de verdieping huist een ruime sectie over Zeelse naaldkant, over fotografie en architectonisch erfgoed.

Toegang 1ste en 3de zaterdag van de maand 14-17 uur en na afspraak.

Alle andere praktische info op www.hokzele.be / tel.: 052/44.50.69.

PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

AARSCHOT: 'S HERTOGENMOLENS HERHAALDELIJK IN DE PRIJZEN

Foto A.B.

De restauratie en herbestemming van 's Hertogenmolens te Aarschot viel in 2011 niet minder dan viermaal in de prijzen. Op één rij: de *Prijs Bouwmeester 2011*, categorie Erfgoed (een prijs ingericht door de Vlaamse Bouwmeester), de *Koninklijke Belgische Architectuurprijs* (categorie 'niet-residentieel-privaat), de *European Union Prize for Cultural Heritage / Europa Nostra Award 2011* (categorie 'Conservation') en de *Architectuurprijs 'Patrimonium voor de toekomst'* van de provincie Vlaams-Brabant.

In 1986 werd het molencomplex, toen in ver gevorderde staat van aftakeling, beschermd als monument. Na nog verder verval en tal van studies, tentoonstellingen (ook door SIWE vzw, in een voormalige winkelruimte tegenover de molens) kwam er eindelijk het groen licht in 2007, op een moment dat bijna niemand er nog in geloofde in de heropstanding van de ruïne (vijf lange jaren na de indiening van het subsidiedossier door de Stad Aarschot). Tussen 2007 en 2010 werd de restauratie (en aanpalende nieuwbouw) in relatief snel tempo uitgevoerd.

SIWE is blij met de realisatie, maar of meer dan 50 jaren van verval en verwaarlozing nodig waren alsvorens in gang te schieten, waardoor veel van de inboedel verloren ging en waardoor de restauratiekosten torenhoog opliepen, is uiteraard met een duidelijke “njet” te beantwoorden. Indien de bevoegde eigenaars en diensten tijdig ingegrepen hadden, had ook het “*allegaartje van oude en nieuwe elementen*” vermeden kunnen worden. Want zo noemden buitenlandse experts het huidig lappendeken-complex, bestaand uit oorspronkelijke delen en hedendaagse architectuur. Met al die prijzen lijkt het er bijna op, dat 50 jaar verwaarlozing niet uitmaakt en dat via geld (vooral uit de zakken van de belastingbetaler) alles toch goed komt!

LEUVEN: BOTTELARIJ DEVROEY VERDER GESLOOPT

Ondanks alle voortreffelijk en professioneel actiewerk van onze collega's van LHG wordt Bottelarij Devroey in de Tiensestraat verder gesloopt. De macht van het geld, de honger naar poenschepperij door een promotor van een lucratief project studentenhuysvesting triomfeert, met de volle steun van het stadsbestuur, die de eerdere vermindering van het gebouw 'pro-actief' liet begaan ! En dit schrijven wij op 1 mei met plaatsvervangende schaamte. Of hoe het neo-liberaal beleid in ville zegeviert boven erfgoedzorg (“ja, dat gaat toch maar over stenen”) onder het mom van ‘algemeen belang’.

Zie ook website www.leuvenshistorischgenootschap.be .

MACHELEN: WANSON-GEBOUW BEDREIGD

De contouren van de failliete stoomketelfabriek Wanson langs de spoorlijn 26 doen sterk denken aan die van het Belgisch paviljoen op de Wereldtentoonstelling Parijs 1937, ontworpen van Henry van de Velde. Dat merkte VRT-journalist (en inwoner van Vilvoorde) Lucas Van Clooster op in een zeer evocatieve bijdrage in De Morgen van 24 april 2012, getiteld: “*Machtige Heer Verhaeghe, doe iets met dat Wanson-pand. Machelen en omgeving kunnen een bescheidener variant op Uplace wel gebruiken, in een parel van lokale industriële archeologie*”. We denken dat hij met zijn pleidooi voor behoud van dit zeldzame modernistische industrieel pand uit de interbellumperiode heel juist zit. Wij contacteren hem en houden u op de hoogte via onze website.

OVERIJSE: ‘BEZOEKERSCENTRUM DRUIF’ INGEHULDIGD

Op 21 april werd op de plaats van het vroegere Druivenmuseum (in “Herberg Den Bonten Os”, tegenover de Sint-Martinuskerk) met veel publieke belangstelling het “Huis van de Druif” (Centrum van de Vlaams-Brabantse Tafeldruif) geopend, een interactief bezoekerscentrum dat essentiële informatie aanbrengt, alvorens bezoekers met routes en folders zelf de druivenstreek kunnen verkennen.

Een beetje historiek

Pioniers van de druiventeelt onder glas waren de gebroeders Danhieux, die het voorbeeld volgden van Felix Sohie. Na zijn afstuderen in de tuinbouwschool te Vilvoorde kwam Sohie in dienst bij baron de Peuthy in Huldenberg. Deze baron had een muurserre waar de hovenier duiven teelde. In 1865 bouwde F.Sohie zijn eerste eigen serre in Hoeilaart. De gebroeders Danhieux bouwden hun eerste serre in Overijse anno 1878. De opeenvolgende generaties serristen veranderden niet alleen het landelijk uitzicht van weilanden tot “glazen dorpen”, maar schiepen ook duizenden werkplaatsen en brachten de heerlijke tafeldruiven op de markt met klinkende ras-namen: Royal, Ribier, Leopold III, Frankenthall, Colman (blauwe druiven), Muscat, Canon Hall, Baidor (witte druiven). De tafeldruiven waren de trots van winkeliers en marktkramers in kleine en grote steden, zowel in binnen- als in buitenland, tot in de Verenigde Staten!

De druiventeelt onder glas ontwikkelde zich snel tijdens het interbellum, in het bijzonder te Overijse en Hoeilaart en naburige gemeenten. In 1961 werden 34929 serres geteld. De teelt was toen zowat op haar hoogtepunt. Een langzame neergang van dit steeds duurder wordend, want zeer arbeidsintensief product (snoeien, grond bemesten, benevelen en begieten, uitkorrelen...) volgde, zodat heden slechts weinig druiventelers (in heel de regio een dertigtal) overblijven. In 2008 werd de Vlaams-Brabantse tafeldruif officieel erkend als een “Beschermd Oorsprongsbenaming” (het equivalent van het Franse “Appellation d’Origine Protégée”).

De opening

Vlaams minister G.Bourgeois beklemtoonde tijdens de opening de nog onbenutte toeristische potenties van de regio, waaraan DRUIF (zo gespeld nvdr), het nieuwe bezoekerscentrum, zal bijdragen. Gouverneur L. De Witte: “het Provinciebestuur ondersteunt niet langer de teelt van druiven maar promoot het imago van de druif als regionaal symbool en als product dat de streek tot ontwikkeling bracht”. In Vlaams-Brabant vult dit bezoekerscentrum de andere attracties aan over geschiedenis en erfgoed van de voeding aan het Suikermuseum te Tienen, Witloofmuseum te Kampenhout, enz..

Praktisch: “DRU!F” is gratis te bezoeken van 1 april tot 31 oktober van di tot za 13-18 uur & op za en zo 10-18 uur. Lees meer over educatieve activiteiten van Drulf op www.overijse.be, de website van Toersitische dienst Overijse, gehuisvest in de voormalige Meunerie Stevens & Decoster of “Vuurmolen”.

Tip: Documenteer je met gratis folders en wandelroutes na uw bezoek en ga op zoek naar het rijke erfgoed van druiventeelt. Als voorbeeld noemen we de wijk SOLHEIDE, even noordelijk van Overijse-centrum, een beschermd dorpsgezicht (monument) met serres (14 zijn beschermd, 4 andere zijn niet beschermd) en de serristenwoning Paul Raussens.

Deze site werd in 1964 aangekocht door de provincie Brabant en omgevormd tot Provinciaal Tuinbouwcentrum. Het domein werd in 2004 verkocht aan de gemeente die er (eind 2005) met Opbouwwerk Haviland een sociaal tewerkstellingsproject opstartte.

Op Solheide vindt men ook een oude begraafplaats (aangelegd in 1829, in gebruik tot 1982) met funerair erfgoed gelinkt aan druiventelers van weleer.

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

IEPER: PICANOL HEEFT GRENSARBEID NODIG

Voor de afwisseling een stukje industriële actualiteit (aangaande arbeid in een oud, machinebouwend bedrijf te Ieper). Dagelijks steken duizenden Fransen de grens over om te komen werken in de Vlaamse industrie. Alleen al in de gieterij Proferro van PICANOL te Ieper zijn er zo'n 150-tal in Franse arbeiders in verschillende functies, bij de ontbraming, het gieten, de modelbouw, onderhoud, enz. Deze grensarbeiders zijn cruciaal, vooral in de gieterijafdeling. In Vlaanderen bestaat immers geen gieterij-opleiding, in noord-Frankrijk wél. Zonder de grensarbeid raakt het noodzakelijke arsenaal van arbeidskrachten niet ingevuld.

Eind vorig jaar is echter het statuut van de grensarbeider aangepast, waarbij de fiscale voordelen voor nieuwe grensarbeiders werden geschrapt. Picanol vindt bijna geen Vlaamse mensen die in deze zware industrie willen komen werken. Aanwerven van Oost-Europese gieters levert veel drempels: huisvesting, integratie, probleem van talenkennis,...

De situatie in Picanol staat niet alleen: in talrijke andere West-Vlaamse bedrijven doet zich hetzelfde voor. In de textielgroep Balta (Waregem en Avelgem) bijvoorbeeld werken maar liefst 860 Fransen.

Voor 1970 was er sprake van omgekeerde stroom. Veel Vlaamse arbeiders werkten in de noord-Franse textielindustrie, een pendel die rond 1980 stagneerde. Nu werken ruim 11.000 (geregistreerde) Franse grensarbeiders in West-Vlaanderen... (Vrij naar De Morgen van 20 maart 2011)

KNOKKE-HEIST: BEZOEK HET BEZOEKERSCENTRUM-MUSEUM SINCFALA

SINCFALA is het museum van de Zwinstreek en bezoekerscentrum te Knokke-Heist, ondergebracht in een charmante gemeenteschool (uit 1899) in de kern van het vroegere vissersdorp Heist, die zich in de loop van de vorige eeuw ontwikkelde als een populaire badstad, een beetje in de schaduw van het meer mondaine Knokke. Ontdek hier unieke documenten en objecten over het vissersleven, zelfs een echte garnaalschuit (Jessica), opgesteld in de tuin. SINCFALA is dagelijks open van 10 tot 12 en van 14 tot 17.30 uur. Meer info op: www.sincfala.be / www.zwinstreek.be .

OOSTENDE: TTO-NOORDZEE EN ZIJN NIEUWSBRIEF

SIWE wil zijn lezers graag aansporen de Nieuwsbrief van TTO-Noordzee, dé actieve vereniging voor de herwaardering van de historische tram aan de Belgische kust, te lezen. De boeiende (en uitgebreide), vlot geschreven Nieuwsbrief 24 (april 2012) van TTO-Noordzee, aangevoerd door de dynamische en onvermoeibare voorzitter Pierre De Meyer, trok onze volle aandacht. De nieuwsbrief (redactie o.l.v. Eddy Geuvels) dompelde ons onder in de magie van de roots van het openbaar vervoer. Wie deze digitale Nieuwsbrief regelmatig wil krijgen, stuurt een mailtje naar info@ttonoordzee.be / Zie ook: www.ttonoordzee.be .

OOSTENDE: WANDELZOEKTOCHT OOSTEROEVER

“De Alarmklok”, de digitale nieuwsbrief nr. 62 (april 2012) van **Dement Oostende** bevat o.m. een wandelzoektocht “Oostende-Oostenoever, unieke maritieme site met een ziel!”. Zie www.oostendeoosteroever.be / Dement Oostende – site: www.iloveo.be / E-mail: dementoostende@telenet.be .

ROESELARE VIERT FEEST ROND ZIJN KANAAL

In 2012 vieren de Provincie West-Vlaanderen en de vijf steden en gemeenten die langs het kanaal Ooigem-Roeselare liggen, de 150ste verjaardag van dit kanaal. Naast een gemeenschappelijk feestprogramma dat als een rode draad door de Provincie wordt georganiseerd, werken Roeselare, Izegem, Ingelmunster, Oostrozebeke en Wielsbeke elk een eigen feestprogramma uit. Het startte op 21 en 22 april, met o.m. een historische bootparade en een kanaalwandel. Meer info: Dienst Cultuur van de Stad Roeselare, tel. +32 (0)51 26 24 00. Zie ook www.kanaalroeselareleie.be .

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

ANDERLECHT: PLANNEN VOOR RENOVATIE BROUWERIJ ATLAS EN OMGEVING

De Frans-amerikaanse acteur Christophe Lambert zet zijn schouders onder de renovatie (tot woonzone) van de brouwerij Atlas (Vrij Onderzoekstraat). De belangrijkste elementen ervan worden behouden. In de omgeving, op de westelijke oever van het Kanaal van Brussel naar

Charleroi (op de vroegere, nu braakliggende Shell-site) zit een ander bouwproject in de lift voor een nieuwe stadswijk "Watergate", niet meteen een flatterende naam voor wie zich het watergate-schandaal (USA) herinnert, maar het geheugen is kort. Ook zijn er plannen om (meer zuidelijker) de kaaien langs het Biestebroekdok om te vormen tot jachthaven met luxewoningen ('Les Rives'), waarvoor Philippe De Bloos al een ontwerp maakte. Verderop zijn er plannen voor "Key West" (Zoutstraat / Vaartdijk). Dit is nu juist problematisch: de gemeente heeft geen duidelijke visie rond het binnenhavengebied van Anderlecht en wordt door al die verschillende promotoren een beetje overrompeld...

Lees meer in Brussel Deze Week nr. 1328, p. 15 en op www.brusselnieuws.be, waaruit bijgevoegd foto.

BRUSSELSE MUSEUMRAAD TELT HONDERD LEDEN

De Museumraad pleit voor meer middelen, dat zal niemand verbazen.

"Interessant is dat onlangs zestien musea een principiële akkoord tekenden om het idee van een gemeenschappelijk depot te onderzoeken. Want de huidige depot-toestand is catastrofaal", zo lezen we in een interview met voorzitter Guido Vanderhulst en directeur Leen Ochelen. Ze pleiten voor één groot en duurzaam logistiek centrum voor vele musea samen. "Het budget dat beheerd wordt is 800.000 à 900.000 euro, waarvan 60% uit inkomsten van de Brussels Card of Museum Night Fever komt", zegt Ochelen. "Een groot deel vloeit terug naar evenementen en zo terug naar de musea. Onze andere middelen zijn vooral projectsubsidies, waarvoor we per jaar 25 dossiers moeten indienen bij de overheden. Daar kruipt zeer veel tijd in". *Meer in Brussel deze Week, 1318, pagina 16-17, 1 maart 2012 / zie ook www.brusselmuseum.be*

ERFGOED BRUSSEL, EEN NIEUW TIJDSCHRIFT (herhaling)

“Erfgoed Brussel” is de naam van een nieuw erfgoedtijdschrift, uitgegeven door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Dienst Monumenten en Landschappen (adres: CCN, Vooruitgangsstraat 80, 1035 Brussel). Drie uitgaven per jaar zijn voorzien, elk met een thematisch dossier. Het dossier in het nulnummer handelt over Brusselse schoolarchitectuur. Een abonnement kost 29,00 euro (verzendingskosten inbegrepen). Geïnteresseerden kunnen de uitgever contacteren via broh.monuments@mrbc.irisnet.be.

JOODS MUSEUM BRUSSEL FIER OVER AANWINSTEN BELGISCHE JEANS-AFFICHES

Affiches van bedrijven en nijverheid vind men in archieven, kunstmusea, maar ook in niet voor de hand liggende plaatsen. Illustratie hiervan is de recente aanwinst van een zeldzame affiche “Terrific my Salik”, verwijzend naar een Brussels bedrijf nabij het Zuidstation dat jeans vervaardigde. De affiche brengt Lucky Luke in beeld die de Daltons (in onderbroek) verrast, terwijl hun jeans aan de wasdraad drogen. Jacob Salik sponsort het Joods Museum via het Jacob Salik Fonds (zie www.new.mjb-mjb.org).

LA FONDERIE: NIEUW CAHIER OVER SOCIALE (ON)ZEKERHEID

Nummer 45 van ‘Les Cahiers de La Fonderie’ is gewijd aan het delikate thema van de sociale zekerheid. Hoe verliep de harde strijd om de huidige sociale verworvenheden, die in neoliberal België met de regelmaat van een klok ter discussie staan? Hoe werkte het systeem precies vroeger.. en nu ? Een veelbelovende publicatie (zie ook www.lafonderie.be), wordt in een volgende Nieuwsbrief verder besproken.

La Fonderie organiseert ook stadswandelingen die met dit thema verband houden, zoals “La démocratie, une longue histoire déjà”. Op de website staat het volledig programma ‘Parcours’.

TRAMMUSEUM BRUSSEL BLAAST 30 KAARSEN UIT

Op 25 maart 2012 vierde het Brussels Trammuseum zijn dertigste verjaardag. Het museum staat model in België voor de exploitatiecijfers (bezoekers en reizigers op historische tramvoertuigen). Alle info over dit prachtig museum van het openbaar vervoer op www.trammuseumbrussels.be.

ZENNETUIN INGERICHT OP OUDE RIVIERBEDDING FEESTELIJK GEOPEND

Op 28 maart 2012 ging de ZENNETUIN in de Koolmijngraversstraat (Sint-Jans-Molenbeek) officieel open. Het wordt begrensd door drie sociale appartementen (architecten en studie bureau Mouton). De tuin zelf, bekostigd door het Brussels Gewest, werd ontworpen voor landschapsarchitecten van het bureau Fondu. Tussen 2005 en 2009 liep in Molenbeek het wijkcontract Werkhuizen-Mommaerts en werden de eerste ontwerpen gemaakt voor deze Zennetuin, in samenspraak met de buurtbewoners en met de leerlingen van gemeenteschool nr. 7. Tot dan zag het terrein van de ca. 1955 gedempte “omleiding van de Zenne” (of ‘Kleine Zenne’) er verschrikkelijk uit, vol sluikstorten en ratten. Omdat de bodem (vroegere rivierbedding) zwaar vervuild is, was sanering enkel te vermijden als er niet in de betonplaat, die er al lag, werd geboord. Om de planten in het buurtparkje van water te voorzien werd een irrigatiesysteem boven op de plaat aangelegd! Een hoge fabriekschoorsteen staat nog tegen de wand van de vroegere “Moutarderie Nationale”. Het pad in Leisteen, slingerend door het park, verwijst naar het tracé van de vroegere Kleine Zenne.

SCHITTEREND OVERZICHT 100 JAAR STEDENBOUW TE BRUSSEL IN HET CIVA

In het CIVA, Kluisstraat55, 1050 Brussel-Elsene loopt tot 17 mei 2012 “Honderd jaar stedenbouw in Brussel 1910-2010”, een soort van koffertentoonstelling, verrijkt met mooie maquettes en uitzonderlijke getekende en geschilderde ontwerpen, afkomstig uit het eigen huis (Archieven van Moderne Architectuur). Helaas werd geen catalogus voorzien... Indien de tentoonstelling voorbij is, vindt men nog informatie op websites www.aam.be en www.fondationpourelarchitecture.be .

GELEIDE BEZOEKEN DOOR ARAU OVER ECONOMISCH VERLEDEN EN INDUSTRIECULTUUR

Naast Brukselbinnenstebuiten en vooral La Fonderie richt ook ARAU een aantal thematoers op die onze lezers speciaal zullen interesseren. We vermelden hier enkel twee toers: “Le Marché des Abbatoirs” (van voeding tot erfgoed !) en “1000 ans de commerce à Bruxelles”. Voor het volledig programma, zie www.arau.org .

EEN EEUW BELGISCH VOETBAL IN HET RIJKSARCHIEF

“Goaaal – een eeuw Belgisch voetbal” is de titel van een tentoonstelling in het Algemeen Rijksarchief in Brussel. Ze presenteert publicaties, artefacten, oude televisiebeelden over voornamelijk de Rode Duivels en andere voetbalclubs. Een kleine, verzorgde, fascinerende tentoonstelling, open tot 29 sept. 2012.

SCHOONHEID, STRIPALBUM OVER “DE MOOISTE BELGISCHE STOOMLOCOMOTIEF”: ATLANTIC TYPE 12

François SCHUITEN, vaak genoemd als ‘de grootste hedendaagse Belgische strip-tekenaar’ publiceerde zopas zijn laatste album

“SCHOONHEID”, een ode aan de stoomlocomotief “ATLANTIC Type 12” serie-nummer 12004. Zoals steeds bij Schuiten lopen realiteit en fictie door elkaar: het verhaal gaat over de laatste machinist van locomotief 12004 die er

tijdens een nachtmerrie alles aan doet om de verloren locomotief terug te vinden.

Hoe dit afloopt verklappen we niet ! Auteur F. Schuiten werkt nota bene ook als scenarist en vormgever voor het toekomstig nieuw spoorwegmuseum te Schaarbeek.

Loc 12004 in Museumbewaarplaats Leuven , foto A.B.

Van de aerodynamische “Type 12” werden in de periode 1936-1939 slechts zes exemplaren ontworpen en gebouwd (12001 tot 12006). Als voorloper geldt de Franse locomotief “Pacific Etat 1325” van ingenieur André Huet. In 1936 liet de NMBS André Huet en de Belgische ingenieur Raoul notesse samenwerken. Zo ontstond het ontwerp van “Atlantic Type 12”, gebouwd tussen april en juni 1939 door het Belgisch consortium voor locomotievenbouw, geleid door Cockerill. Deze loc. haalde (gekoppeld aan 5 wagons) de recordsnelheid van 165 km/u.

Twee locs waren uitgerust met kleppen i.p.v. stoomschuiven. Alhoewel bij de latere auto’s kleppen de schuiven volledig verdrongen, was dit bij loc 12 geen succes en werden de kleppen terug vervangen door schuiven.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog speelde stoomlocomotieven een heroïsche rol. Schuiten gaat erop daar in zijn tekst. Circa 300 stoomlocs type 29 werden dan ingevoerd uit Canada en de VS. Op 29 juli 1962 reed locomotief 12004 voor het laatst. De vijf andere locs werden gesloopt, alleen nr. 12004 werd gered en in 1985 gerestaureerd. De locomotief wordt het topstuk in het toekomstig spoorwegmuseum (zie <http://www.nmbs-holding.be/historisch-erfgoed/spoorwegmuseum>).

Het prachtig uitgegeven stripalbum ‘SCHOONHEID’ is uitgegeven door uitgeverij Casterman met de steun van B-Holding. Prijs 18 €.

ISBN: 978-2-203-04102.8 / www.12-ladouce.com / www.casterman.be .

WALLONIË

LEES DE DIGITALE 'NEWSLETTER' OMTRENT INDUSTRIEEL EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED IN WALLONIË

Reeds 30 afleveringen verschenen van deze dynamische Nieuwsbrief, zie:

www.patrimoineindustriel/newsletter.be .

Voor info over het dossier 'Waalse mijnen op de UNESCO World Heritage List, zie: www.sitesmajeursdewallonie.be .

BELEEF DE ROUTE VAN HET VUUR in de LUIKSE MAASVALLEI

Nog te weinig Vlamingen vinden de weg naar deze route langs de Maas met haltes en bezoekenmogelijkheden te Amay ('Les maîtres du Feu' www.amay.be), Ramioul (ijzersmelten in de prehistorie, www.ramioul.org), Seraing (glas- en kristalmuseum Val-St-Lambert, www.cristaldiscovery.be), Luik (Maison de la Métallurgie, www.mmil.be), Blègny (Mijnmuseum, www.blegnymine.be) en Verviers (Wol- en modemuseum, www.aqualaine.be). Over het concept van deze route en praktische informatie vindt men op www.laroutedufeu.be.

CHAPELLE-LEZ-HERLAIMONT: WIJNGAARD op een TERRIL

Robert Delcroix is wijnbouwer op een steenberg (terril) van de voormalig koolmijn Charbonnage de Bascoup te Trazegnies (Chapelle-lez-Herlaimont), westelijk van Charleroi. Het was de heer Dubois die dertig jaar geleden de wijngaard aanlegde. Sinds vele jaren leveren de terrildruiven een uitstekende wijn, zo'n 2000 flessen per jaar. Zie ook:

minedhistoires-histoiredemines.posterous.com .

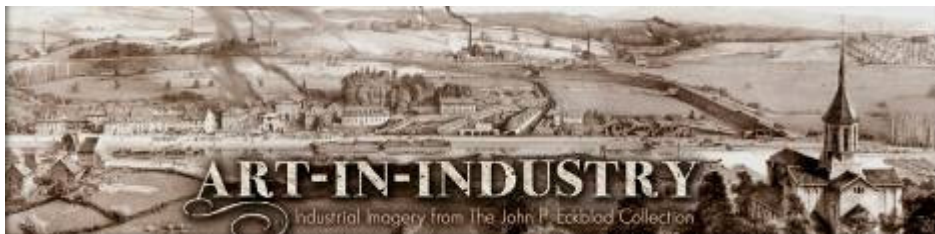

Foto wijngaard op terril: <http://trazegniesetsessiteshistoriques.over-blog.net>

CHARLEROI: CARSID sluit definitief haar fabriekspoorten

Het einde verhaal voor duizend metallo's van de "warme lijn" van Carsid. De Frans-Italiaanse 'Groep Duferco' zal de gesloten staalfabriek (na 40 maand werkloosheid van de metallo's) niet heropstarten. Een overnemer werd niet gevonden. Duferco-topman Antonio Gozzi wijst nu op reconversipistes, via 'Duferco-Diversifications', een filiaal dat sinds 2005 actief is rond energie, milieu, logistiek en saneringen.

CHARLEROI: LE BOIS DU CAZIER toont 'INDUSTRIE IN BEELD'

Tot 3 juni 2012 loopt in Le Bois du Cazier (rue du Cazier, 80, 6001 Marcinelle) de tentoonstelling "Au coeur du progrès. Charbon, fer et vapeur depuis 1750 ». Deze toont een prachtige selectie van grafische kunst met industriële scènes. Deze werken komen uit de collectie John P. Eckblad (USA), zie www.art-in-industry.com / Toegang: ma - vr 9-17 uur, za en zo 10-18 uur.

Deze tentoonstelling is één der activiteiten, georganiseerd in het kader van de 10de verjaardag van het Waals industriemuseum. Er verscheen ook een mooie DVD "Le Bois du Cazier en images et en paroles" (met versie in het Nederlands, Engels, Frans en Italiaans). Te koop in de shop van het museum. Zie ook: www.leboisducazier.be .

COMINES / KOMEN: "IMAGES DE MARQUES" IN BANDWEVERIJMUSEUM

"*Images de Marques: La Rubanerie cominoise à l'assaut de la planète*» is de titel van de nieuwe, op 19 mei jl. geopende tentoonstelling in het Bandweverijmuseum te Komen (Musée de la Rubanerie cominoise, rue des Arts 3 te Komen). Toegang tot 22 maart 2013. Open dinsdag-zondag 10-17u.

HENEGOUWEN EN ZIJN 'WATER-WERELDERFGOED'

Voor het seizoen 2012 zijn in het Henegouwse 'Kanalenpark' een aantal nieuwe attracties te vermelden:

- *In de machinekamer van scheepslift nr. 1 (Centrumkanaal): een tentoonstelling over de Britse ingenieur Clark, die werkte aan het ontwerp van de Waalse scheepsliften (gebouwd tussen 1887 en 1917).*
- *Nieuw museum over de geschiedenis van de immigratie en haar invloed op de Multi-ethische samenleving van vandaag (in Cantine des Italiens te La Louvière).*
- *Het spektakelparcours 'Een boot, een leven', torengedouw van het Hellend vlak van Ronquières.*

- *Theatrale boottochten (live animatie over de scheepslijten) op 30 juni & 1 juli 2012.*
- *Muzikale boottochten (live muziek tijdens de vaartochten) op 4 en 5 aug. 2012.*
- *Viering 10de verjaardag van de Scheepslijft Strépy-Thieu op 25 augustus 2012.*
- *Diverse culturele manifestaties te La Louvière, n.a.v. « La Louvière, Waals-Brusselse cultuurstad 2012 ».*

Alle info en reservaties: info.voiesdeau@hainaut.be / voiesdeau.hainaut.be .

LA LOUVIERE METROPOLE CULTURE 2012

In 2012 is La Louvière “Métropole de la Culture” en er is zeer veel te zien en te beleven, zie www.lalouviere2012.eu. In Bois-du-Luc loopt in het Ecomuseum van 5 mei tot 29 september 2012 de tentoonstelling “**Une ville s’invente. Bâisseurs d’Avenir**”. We vermelden de catalogus (gelegenheidspublicatie) in “Onder de Leeslamp”. Zie www.ecomuseeboisduluc.be / tel.: 064/28.20.00.

LUIK: CYCLUS OVER INDUSTRIËLE ARCHEOLOGIE

In 2012 stellen het **CHST (Centre d’Histoire des Sciences et des Techniques, Université de Liège)** en de vereniging ‘**La Braise**’(adres: rue Mathieu Laensbergh 20, Luik) voor de 5de maal een cyclus conferenties voor omtrent aspecten van industriële archeologie, en industrieel erfgoed. Op 20 juni 2012 is er bijvoorbeeld een voordracht (op voorvermeld adres) om 20 uur over John Cockerill. U krijgt nog verslag over één van de conferenties die SIWE bijwoonde. Informatie: tel. 04/227.73.50 (email: chst@ug.ac.be, zie ook www.mmil.be).

SPA: BEZOEK DE ‘MUSEES DE LA VILLE D’EAU’

Tot 11 november 2012 loopt in het stedelijk museum van Spa “**Musée de la Ville d’Eau**” de tentoonstelling “**Les modes et Spa**”. Ze toont aan hoe Spa als koninklijke en later mondain kuuroord als een magneet generaties lang schrijvers, wetenschappers en sportlui aantrok, maar in de 19de eeuw ook invloed heeft gehad op de mode... Dagelijks te bezoeken in de voormalige “koninklijke villa”, Avenue Reine Astrid 77b, van 14 tot 18 uur. In het park van de villa bevinden zich de paardenstallen, omgevormd tot “**Musée spadois du Cheval**”, gewijd aan de historiek van de paardensport. Zie ook www.spavillerooyale.be .

INTERNATIONAAL NIEUWS

(algemeen & alfabetisch per land)

ALGEMEEN

-Zie voor een ruim aanbod aan internationaal nieuws de website van TICCIH op www.ticcih.org / E-mail: ticcih@mtu.edu / Nieuw in 2012: TICCIH op Facebook: www.facebook.com/TICCIH

-We herhalen de website van ICOMOS: www.international.icomos.org/centre_documentation/bib/ met honderden pagina's informatie over de talrijke dossiers over industrieel erfgoed die tot het "World Heritage" behoren.

-Zie ook : www.mnactec.cat/ticcih/inventory.php .
Surf ook naar www.erih.net voor informatie over de Europese industrieel erfgoedroutes.

EUROPESE VERENIGING IN DE KIJKER: EMH, EUROPEAN MARITIME HERITAGE

Doelstelling:
Europees maritiem erfgoed in de kijker zetten; uitwisseling levert versterking van de erfgoedbeweging rond maritiem en varend erfgoed.

Typisch EMH-evenement :
"Maritime traditions in European Waters."
Gdansk, 5 tot 7 september 2012, mede georganiseerd door het "Pools Maritiem Museum Gdansk" en het "Baltic Sail Committee".
E-mail: thedo@wxs.nl (Thedo Fruithof, secretaris).
Web: www.e-m-h.eu (waaruit bijgevoegde afdruk www.european-maritime-heritage.org .

ICOMOS VIERDE 40 JAAR WORLD HERITAGE CONVENTION

Op 18 april vierde ICOMOS de 40ste verjaardag van de “*World Heritage Convention*”.

Deze leidde naar de nominatie, na grondig onderzoek van de dossiers voorgedragen door landelijke regeringen van honderden sites, landschappen en uitzonderlijke monumenten op de *UNESCO World Heritage List*. Deze bevat ook (een paar tientallen) industriële monumenten, reeds vermeld in vorige SIWE-Nieuwsbrieven. Omtrent deze prestigieuze lijst zijn veel discussies en valt regelmatig kritiek: de indieners staren teveel naar hun eigen nationaal erfgoed, de westerse landen hebben vaak een ‘lange arm’ in de procedures en hun erfgoed is overtegenwoordigd, de nominatie is te veel ‘symbolisch’ en haalt weinig uit op het terrein, de reeds genomineerde gehelen worden daarna onvoldoende gecheckt inzake instandhouding en onderhoud, enz. Niemand kan echter ontkennen dat de conventie (en haar resultaten, de WHL-nominaties) ook veel publieke en media-aandacht opleverde voor het cultureel erfgoed.

Wil u op de hoogte blijven over ICOMOS, schrijf dan een mail naar majordomo@icomos.org met de simpele boodschap “suscribe doc-centre”.

B R A Z I L I Ë

ZESDE LATIJNS AMERIKAANS CONGRES INDUSTRIEEL ERFGOED

Van 3 tot 6 juli 2012 vindt in de Universiteit van Sao-Paolo (Afdeling Schone Kunsten) het 6de Latijns-Amerikaans Congres over Industrieel Erfgoed plaats. Info: www.belasartes.br/coloquio .

D U I T S L A N D

GOSLAR: MIJN RAMMELSBERG TOONT BEELDEN VAN DE ARBEID (herhaling)

Van 26 april tot 28 oktober loopt in de bovengrondse gebouwen van de ijzermijn “Erzbergwerk Rammelsberg” (Bergtal 19 te Goslar) een unieke tentoonstelling van ongeveer 200 beeldhouwwerken die industriearbeid in beeld brengen. De meeste skulpturen zijn eigendom van LWL-Industriemuseum Dortmund en betreffen een schenking door Werner BIBL. Een must voor liefhebbers van “kunst en industrie”, in een unieke locatie die deel uitmaakt van de Unesco World Heritage List. Zie ook www.rammelsberg.de .

FINLAND

12de DOCOMOMO-CONGRES (ter herhaling)

Van 7 tot en met 10 augustus 2012 vindt “The survival of modern. From coffee cup to plan” plaats, het 12de plenair DOCOMOMO-congres. Plaats van het gebeuren is het Tapiola Cultuurcentrum te Espoo (nabij Helsinki). Alle info: www.docomomo-fi.com/conference2012/ .

FRANKRIJK

COLLOQUIUM OVER WOONCULTUUR EN INDUSTRIE (herhaling)

“Habiter l’Usine (1770-2000)” is de titel van een colloquium te Jujurieux (Ain). Het zal plaatsvinden in de voormalige Soeries Bonnet (zijdemuseum) op 8 en 9 november 2012. Call for papers en inschrijvingen via musees.paysdelain@cg01.fr / Website: www.ain.fr/collectionsbonnetjujurieux .

BIJEENKOMST OVER RIJNLANDSE BEBRIJFSGESCHIEDENIS

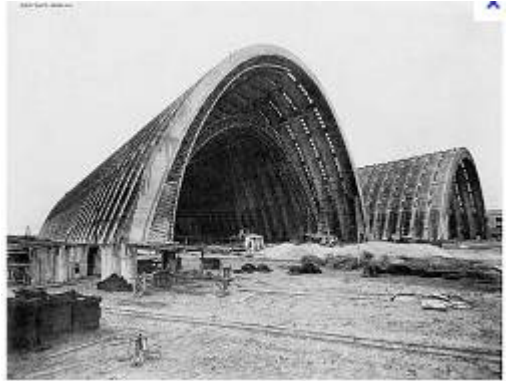
Op 25 en 26 oktober 2012 hebben de “5ièmes Journées d’Histoire Industrielle” plaats, met dit jaar “L’entreprise rhénane, mythe et réalité” als focus. Info : www.cilac.com / voorstellen voor papers richten aan nicolas.stoskopf@uhs.fr .

“HABITER L’USINE” TE JUJURIEUX

Op 8 en 9 november 2012 vindt in de Soeries Bonnet (een historische zijde-weverij) te Jujurieux (Ain) het colloquium plaats “Habiter l’Usine 1770-2000”. Info: musees.paysdelain@cg01.fr calenda.revues.org/nouvelle22662.html .

FREYSSINET HAL NAAST HET PARIJSE AUSTERLITZ-STATION GERED

CILAC meldt dat de grote Freyssinet hal (310 x 70 meter), gebouwd door ingenieur Eugène Freyssinet (1927) naast het Austerlitz station te Parijs, gered werd van de sloop... Een herbestemmingsplan is echter nog niet opgemaakt.

Voorbeeld van een betonnen hangaar van Feyssinet nabij Parijs

Foto uit:http://air-travel.discoverfrance.net/ory_info.shtml

PROSCITEC INFORMEERT OVER INDUSTRIEEL ERFGOED

Site <http://www.proscitec.asso.fr> (Patrimoine & Mémoires des Métiers) is een interactieve site die informatie verspreidt over het erfgoed, collecties en events aangaande technologie en industrieel verleden in Noord-Frankrijk, een mooie aanvulling op de data-basis en nieuwsbrieven van CILAC.

G R O O T – B R I T T A N N I Ë

NIEUWE TRUST BEHEERT DUIZENDEN KILOMETER HISTORISCHE KANALEN

Het beheer van ca. 4000 km historische kanalen (inclusief het Pontcysyllte Aquaduct, in 2009 opgenomen in de UNESCO-WHL) gaat in juni 2012 over van de oude British Waterways Board (BWB) naar de nieuwe Canal and River Trust (CRT). De overheid beloofde financiële waarborgen voor de werking van CRT.

SPOORWEGENCONFERENTIE WALES

Van 7 tot 10 juni 2012 vindt de 5th International Conference Early Railways plaats in Wales. Alle info op <http://www.erc5.org.uk> .

N E D E R L A N D

AMSTERDAM : ERIH ANNUAL CONFERENCE 12 – 14 SEPTEMBER 2012 (ter herinnering)

Van 12 tot en met 14 september gaat in de Heineken Brouwerij (Stadhouderskade 78, 1072 AE Amsterdam) de jaarlijkste conferentie plaats van ERIH (Europese Route van het Industrieel Erfgoed). Alle nuttige info is te vinden op www.erih.net / inschrijven via email germany@erih.net

BRESKENS EN ZIJN VISSERIJMUSEUM

De vissershaven van Breskens heeft een lange en boeiende geschiedenis, die in woord en beeld aan bod komt in het Visserijmuseum, gelegen tussen vissers- en jachthaven. Ontdek er scheepsmodellen, foto's van vissers in actie, een filmzaal met uniek filmmateriaal over garnalenvangst en veilingen, een zaal met collectie fossielen, vogels en schelpen, een aquarium met levende Scheldefauna en –flora... Adres: Kaai 1 – 103, 4511 RC Breskens. Alle praktische informatie op www.visserijmuseumbreskens.nl .

LEIDEN : NIEUWS UIT HET BOERHAAVE MUSEUM

Voor een verslag van een unieke demonstratie met “Maagdenburgse bollen”, zie onze rubriek “UITVINDERS EN UITVINDINGEN”
Tijdelijke tentoonstellingen in het Boerhaave Museum: van 13 april 2012: “**Het Gewichtige Lichaam**”, tot en met juni 2012: “**Nobelprijs Nederland**”. Zie: www.museumboerhaave.nl.

OUWERKERK : WATERSNOODMUSEUM

Te Ouwkerk (nabij Zierikzee, Provincie Zeeland) werd een drietal jaren geleden het Watersnoodmuseum geopend, fasegewijs...
Het bezoekerscentrum – museum focust op de dramatische gevolgen van de overstromingen in Zeeland. De laatste grote overstroming met duizenden slachtoffers was in het voorjaar van 1953. Sindsdien werd het Deltaplan uitgewerkt en gerealiseerd, met tal van nieuwe dijken, stuwen, bruggen.
Er werden onlangs bepaalde presentaties over waterbeheer(sing) aangepast en uitgebreid. Meer over deze “immaterieel erfgoed(s)”, die al herhaaldelijk in de prijzen viel, op volgend webadres: www.watersnoodmuseum.nl .

P O L E N

POLEN, ONBEKEND MUSEUMLAND VAN INDUSTRIEEL EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED (deel 1)

In de gids “1000 museums in Poland” (volledige referentie: zie “*Onder de leeslamp*”) vindt men de meest volledige gids in de Engelse taal, uitgegeven door bekende de Poolse kunst- en erfgoed-uitgeverij Bosz. Alle musea staan per gemeente (alfabetisch) gerandschikt. Achteraan zijn er handige indexen per soort museum, en op persoonsnaam, bijvoorbeeld “*Copernicus Nikolaus*” of “*Curie-Sklodowska Maria*”). Meestal wordt bij elk museum de website (en e-mailadres vermeld), gevolgd door telkens de historiek van de instelling, de ligging en gebouw(en), en dan een focus (met foto’s!) op de collecties. Het boek telt 1130 blz.. We vonden het in Krakow en betaalden voor dit magnum opus 35 €.

Een greep van 20 musea uit een enorm aanbod:

BIALYSTOK: Museum van de Autoindustrie (www.motoretro.org.pl), zie foto

BIELSKO-BIALA: Textielmuseum (www.muzeum.bielsko.pl)

BOBRKA: Olie-, petroleum- en gasmuseum (www.bobrkapl)

BYDGOSZCZ: Farmaciemuseum (www.aptekapodlabeledziem.com.pl)

CHABOWKA: Spoorwegmuseum (www.parowozy.pl)

CIESZYN: Drukkerijmuseum (www.muzeumdrukarnstwa.eu)

CZESTOCHOWA: IJzerertsmuseum (www.muzeumczestochowa.pl)

CZESTOCHOWA: Luciferproduktiemuseum (www.zapalki.pl)

DUSZNIKI-ZDROJ: Papierfabricatiemuseum (www.muzpapl)

DZIERZONIOW: Sowie Gory Ingenieursmuseum (www.nadbor.pwr.wroc.pl)

FROMBORK: Copernicuseum (www.frombork.art.pl)

GDANSK: Pools Maritiem museum (www.cmm.pl)

GDANSK: Hydraulische smederij-museum (www.kuzniawodna.eu)

GLIWICE: Mineralogisch & mijnbouwmuseum (www.muzeum-geologiczne.polsl.pl)

GLIWICE: Radiozendstation- en Radiomuseum (www.muzeum.gliwice.pl)

GLIWICE: IJzergieterij museum (idem)

GOROWO ILAWECKIE: Gasindustriemuseum (www.gorowoilaweckie.pl)

GRYFICE: Smalspoortreinemuseum Pommeren

(deel van het National Museum Szczecin = www.muzeum.szczecin.pl)

HEL: Visserijmuseum Hel (www.cmm.pl)

JARACZ: Maalderijmuseum (www.muzeum-szreniawa.pl)

S P A N J E

CONGRES OVER INDUSTRIEEL ERFGOED IN ANDALUCIA

Van 25 tot 27 oktober 2012 vindt een belangrijk congres plaats over industrieel erfgoed in Andalucia, een deel van zuidelijk Spanje waar de jongste jaren veel gebeurt in deze sector. Alle info op

www.fupia.es/index.php?option=com_content&view=article&id=203&Itemid=78

T A I W A N

XVde TICCIH PLENAIR CONGRES VINDT PLAATS IN TAIWAN IN 2012 (ter herinnering)

Het volgende plenair congres van TICCIH (15de TICCIH-Congres) zal van 4 tot 10 november 2012 plaatsvinden in Taipei en omgeving, dus in Taiwan. De coördinatie van het gebeuren ligt in de handen van mevrouw Hsiao-Wei Lin (Dep. Architecture, Chung Yuang Christian University), die reeds erg actief is binnen TICCIH. U kan heel wat informatie opdoen over dit veelbelovend congres en over de post-congress tours doorheen Taiwan op de webpagina Taiwan van TICCIH-website: surf dus naar www.ticcih.org / Meer details over het congres staan op volgende webstek:

<http://www.arch.cycu.edu.tw/TICCIH%20Congress%202012/index.html/>
inschrijven via ticcih2012taiwan@yahoo.com / fongfei@pchome.com.tw .

T U R K I J E

CULTURAL HERITAGE PROTECTION IN TIMES OF RISK (herhaling)

Van 15 tot 17 nov. 2012 vindt in Istanboel in de Yildiz Technical University een Internationaal Symposium plaats, "Cultural Heritage protection in times of Risk". ICOMOS en ook DOCOMOMO co-organiseren dit event. Zie:

www.har.yildez.edu.tr .

VERENIGDE STATEN

ARCHITECTUURHISTORICI VERGADEREN IN BUFFALO

In april 2013 vindt in Buffalo (staat New York) de 66ste jaarlijkse conferentie plaats van de maatschappij van architectuurhistorici. Call for papers is bezig, zie www.sah.org. E-mail: info@sah.org.

CURSUSSEN INDUSTRIËLE ARCHEOLOGIE TE HOUGHTON

Het aantal academische opleidingen 'industriële archeologie' is erg beperkt, maar de "Michigan Tech" te Houghton (Michigan) biedt heel wat aan op dit vlak. Klik www.industrialarchaeology.net aan voor meer informatie. E-mail: scarlet@mtu.edu.

ANTIEKE TRACTOREN UIT DE VS

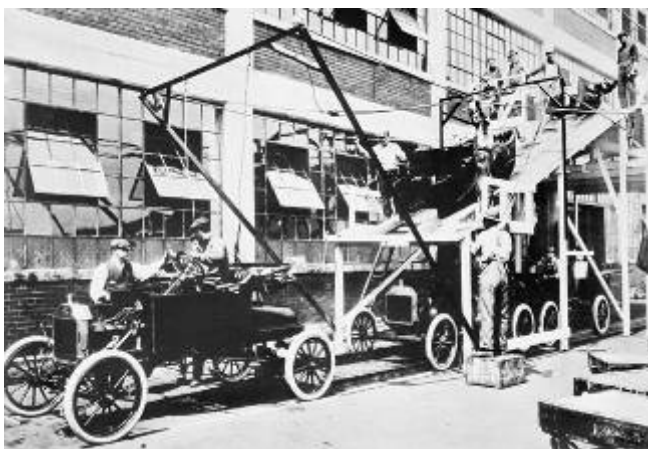
Op <http://up.sur-la-toile.com/s10PR> staan 40 oude tractoren, waarvan er hieronder reeds vier weergegeven zijn.

UITVINDERS EN UITVINDINGEN

HONDERD JAAR OUD: DE LOPENDE BAND

Transportbanden van allerlei soort zijn er al sinds de Griekse en Romeinse oudheid. Denk aan de schroef van Archimedes om water omhoog te brengen. De emmerketting, een ketting met emmers om stortmateriaal te vervoeren, was een belangrijke innovatie in de mijnbouw op het einde van de middeleeuwen. De baggerboot met emmerketting, reeds in de 19de eeuw gebruikt om de diepte van bevaarbare rivieren op peil te houden, is een andere toepassing. Uit deze eenvoudige werktuigen werd de lopende band ontwikkeld. Transportbanden waren tot het begin van de 19de eeuw gemaakt uit leder en canvas en gaandeweg werd hiervoor meer en meer rubber gebruikt.

Ford assemblagelijns 1913 Foto wikipedia

Kort voor de Eerste Wereldoorlog installeerde Henry FORD lopende banden in zijn fabriek in Michigan om een assemblagelijns te realiseren. Samen met andere fabricatietechnieken en het principe van uniformiteit en verwisselbaarheid van onderdelen, bracht dit een radicale verandering teweeg in de auto-industrie en zette het de

standaard voor industriële massaproductie.

Basisidee: bij één en meer lopende banden arbeiders laten werken op vaste plaatsen van een productielijn, waarbij elke arbeider telkens één en dezelfde bijdrage levert aan het tot stand komen van het eindproduct. Dit principe verspreidde zich razendsnel in de industriële wereld en werd gebruikt voor het transport van zware en lichte voorwerpen in verschillende productiestadia.

Lopende banden worden nog steeds gebruikt, onder meer in de mijnindustrie. De langste lopende band ter wereld is zo'n 100 kilometer lang en wordt gebruikt bij fosfaatwinning in de Westelijke Sahara.

BRON: *Jack Challoner, 1001 uitvindingen die onze wereld veranderd hebben. Kerkdriel, (Librero) 2011, p. 561.*

VEERTIG JAAR OUD: DE INSULINEPOMP

De insulinepomp is een apparaatje op batterijen dat variërende hoeveelheden insuline afgeeft in de bloedbaan van diabetici. Diabetes of suikerziekte betreft het onvermogen van het lichaam om bloedsuiker af te breken, hetzij door het ontbreken van of ongevoeligheid voor het hormoon insuline. Tot de uitvinding van de insulinepomp konden diabetici hun ziekte alleen onder controle houden door zichzelf dagelijks met insuline te injecteren. Deze eerste insulinepomp werd in de jaren 1960 uitgevonden door dr. Arnold KADISH, maar die was zo groot dat hij als een rugzak moest worden meedragen.

Toen Dean KAMEN (geboren in 1951) studeerde, legde zijn broer, student geneeskunde, hem een probleem voor. Hij klaagde dat er geen manier was om patiënten medicijnen, zoals insuline, in gelijkmatige doses toe te dienen. KAMEN bouwde in 1972 een elektronische schakeling om de dosering te regelen van een insulinepompje met injectiespuit. Hij gebruikte een nieuw soort microchip –die niet veel stroom vergde– om de schakeling aan te sturen. Het draagbare apparaat was programmeerbaar en gaf kleiner, exacte doses insuline af over een lange periode, wat de bij injecties voorkomende pieken en dalen afvlakte. Kamens broer toonde dit apparaat aan collega's, die meteen onder de indruk waren. In 1976 stichtte Kamen het bedrijf Autosyringes Inc.

voor de productie en verkoop van deze pompen.

BRON: *Jack Challoner, 1001 uitvindingen die onze wereld veranderd hebben. Kerkdriel, (Librero) 2011, p. 561.*

Moderne versie
insulinepomp
Foto wikipedia

HISTORISCHE PROEF MET MAAGDENBURGER HALVE BOLLEN VOOR DE DEUREN VAN MUSEUM BOERHAAVE TE LEIDEN

Op vrijdag 13 april jl. gaf het Otto von Guericke Genootschap uit Maagdenburg (Duitsland) voor de deur van Museum Boerhaave te Leiden een demonstratie van de beroemde proef met de Maagdenburgse halve bollen, die terugvoert tot de eerste proef in Maagdenburg (Magdeburg) in 1657, toen Von Guericke faam maakte als grondlegger van de vacuümtechniek. Hij wilde aantonen hoe groot de luchtdruk wel is en hij liet twee halve bollen bouwen die perfect op elkaar pasten, zodat ze samen een volledige bol vormden.

Met een zelf ontworpen luchtpomp werd de lucht op dat moment uit de bol gepompt. De luchtdruk op de buitenzijde duwde beide helften van de stevig samen, zo sterk, dat twee achtspannen van paarden de halve bollen niet uit elkaar konden trekken. De kracht van de luchtdruk was zo voor iedereen zonneklaar !

Een rekenregel om de kracht te berekenen die nodig is om de 2 halve bollen vaneen te trekken gaat als volgt: de kracht (in kilogram) is bij benadering gelijk aan 0,8 maal het kwadraat van de boldiameter (in centimeter).

Het demonstrerende gezelschap gebruikte in Leiden een bol van 64 cm, een vrij goede copij van de oorspronkelijke bollen van Von Guericke. De vereiste kracht is dus 3280 kg. Paarden kwamen er niet aan te pas, wel een grote groep mensen!

De demonstratie vond plaats in het kader van het 50 jarig jubileum van NEVAC, de Nederlandse Vacuümvereniging, die op 13 april in het Museum Boerhaave een symposium hield. Er was veel volk voor deze historische demonstratie, zie ook www.museumboerhaave.nl .

Ook in Zierikzee, op 10 oktober 2008, lukte het niet om met twee zesspannen van Zeeuwse trekpaarden de bollen te scheiden.

Academisch Erfgoed uitgelicht

Door Marc DEMOLDER, i.s.m Trudi NOORDERMEER en Nathalie POOT

Universiteiten en hogescholen hebben in het verleden als onderwijs- en onderzoeksinstellingen kostbare verzamelingen objecten en materialen uit verschillende disciplines bijeengebracht: wetenschappelijke instrumenten, dierpreparaten, microscopen, wiskundige modellen, ...

Ook binnen de Universiteit Antwerpen werden er collecties aangelegd. Het behoud en beheer van deze collectiestukken is niet vanzelfsprekend. Doordat ze vaak geen beheerder hebben gaan ze verloren bij de verhuis van een departement of faculteit. Daarbij komt dat deze objecten het resultaat zijn van wetenschappelijk onderzoek en/of onderwijs die worden verwaarloosd zodra ze hun oorspronkelijke functie niet meer vervullen. De technologische vooruitgang maakt het gebruik van bepaalde stukken in de colleges immers overbodig. Verouderde onderzoeksapparatuur komt hierdoor bij het afval terecht.

In 2007 richtten de KU Leuven, Universiteit Antwerpen, UGent en de Vrije Universiteit Brussel een interuniversitaire overlegcommissie op, die actie wilde ondernemen tegen de verdere versnippering en verwaarlozing van unieke en waardevolle wetenschappelijke en didactische collecties. Onder de titel *Balans en perspectief. Verkenning en ontwikkeling van de erfgoedgemeenschap rond Academisch Erfgoed in Vlaanderen* worden de erfgoedcollecties van de vier universiteiten nu geïnventariseerd. In Brussel, Leuven en Gent nemen de Universiteitsarchieven deel aan het project en in Antwerpen is dat de Universiteitsbibliotheek. Een stuurgroep van de Universiteit Antwerpen zorgt ervoor dat het onderzoek naar de collecties van onze universiteit in goede banen wordt geleid.

Het voorstel om via een samenwerkingsverband tussen universiteiten het academisch erfgoed in kaart te brengen is niet nieuw. In Nederland hebben binnen de Stichting Academisch Erfgoed (SAE) acht universiteiten hun krachten gebundeld om op uniforme wijze hun erfgoed te beheren, te conserveren en te ontsluiten. (Zie: www.academischerfgoed.nl)

De zorg voor academische collecties krijgt ook binnen en buiten Europa steeds meer aandacht. In 2000 werd Universeum, het Europese Netwerk rond Academisch Erfgoed, opgericht. In 2001 volgde UMAC (University Museums and Collections), een gespecialiseerd comité binnen de ICOM (International Council of Museums). De algemene doelstelling van deze organisaties is het bevorderen van het beheer, de conservatie, het onderzoek, de toegankelijkheid en de promotie van universiteitsmusea- en collecties.

Definiëring van academisch erfgoed

Alle collecties die onderwijs- en/of onderzoeksgebonden zijn vallen onder de noemer academisch erfgoed. Het gaat onder meer over wetenschappelijke instrumenten, gesteenten, microscopen, botanische collecties, onderwijsplaten, wiskundige modellen, kaarten, archieven van hoogleraren,... De omvang van de collectie speelt geen rol. Zowel verzamelingen van 5 als 500 objecten worden geïventariseerd. De documentatie over de objecten zelf (handleidingen, laboratorium-verslagen, ...) wordt ook mee opgenomen.

De komende maanden worden de collecties van de Universiteit Antwerpen geïdentificeerd en gelokaliseerd aan de hand van enkele gerichte vragen. Er wordt onder meer gepeild naar de datering, de omvang en het materiaaltype, de geschiedenis, de oorspronkelijke en huidige functie, de materiële toestand, de bewaarplaats en de collectiebeheerder. Collecties waaraan nog geen beheerder werd toegekend krijgen op deze manier een verantwoordelijke. Projectmedewerker Nathalie Poot inventariseerde reeds de collectie in Gent en Leuven en nu is Antwerpen aan de beurt.

Deze registratie zorgt ervoor dat nieuw verworven objecten meteen in een duidelijke context worden geplaatst en toont tegelijkertijd ook aan welke objecten geen functionele bijdrage meer leveren en kunnen worden afgestoten. De inventarisatie van het erfgoed geeft daarmee niet alleen aanleiding tot een collectiebeleid, maar ook tot een afstotingsbeleid.

Tot slot zorgt de registratie van het erfgoed van de Universiteit Antwerpen ook voor een herwaardering van de academische collecties. Van zodra in kaart is gebracht welke collecties onze universiteit rijk is, kunnen er acties ondernomen worden voor het behoud en beheer van deze objecten en de manier waarop ze vandaag als didactisch materiaal voor studenten ontsloten kunnen worden.

Oproep: op zoek naar het academisch erfgoed van de Universiteit Antwerpen

De Universiteit Antwerpen heeft in het verleden tal van onderzoeks- en onderwijsgebonden objecten bijeengebracht, maar hier bestaat nog geen overzicht van. Het is niet duidelijk welke collecties er op welke locatie worden bewaard.

Hiervoor doen we een beroep op u. Verzamelt u zelf een aantal objecten of weet u waar er collecties worden bewaard? Laat het ons weten. Contacteer :

Nathalie Poot (nathalie.poot@ua.ac.be), projectmedewerker Academisch Erfgoed

Marc Demolder (marc.demolder@ua.ac.be), Farmaceutische Wetenschappen

Trudi Noordermeer (trudi.noordermeer@ua.ac.be), Universiteitsbibliotheek

Enkele reeds bewaarde toestellen zijn:

Eerste elektronenmicroscop Philips EM 100, 1948 (EMAT), Campus Groenenborger, ingang gebouw U (Departement Fysica).

Kymograaf (Long Paper Kymograph Unit, C.F. Palmer Limited London, 1966), Campus Groenenborger, Gebouw V (Departement Farmacie, Chemie en Bio-ingenieurswetenschappen), depotlokaal, zie foto.

Instrumenten uit de geneeskunde, farmacie en scheikunde, 19de-20ste eeuw (o.a. coagulator, bloeddrukmeters, pH-meters, US-toestel, ...), Campus Groenenborger, Gebouw V (Departement Farmacie, Biologie, Chemie en Bio-ingenieurswetenschappen), gang 4de verdieping.

Kymograaf uit de collectie Siwe, zie

www.siwe.be/file/collectie/V77-kymograaf-200pi.pdf

Deze is gelijkaardig aan de boven vermelde kymograaf

ONDER DE LEESLAMP

-Een selectie van bijdragen (boeken en tijdschriftartikels) over industrieel en wetenschappelijk erfgoed in België. Ook een beperkt aantal werken uit het buitenland, die vernieuwend zijn en algemene informatie bevatten die ook voor Vlaanderen – Brussel - België interessant is, worden opgenomen. De meeste bijdragen zijn recent, maar er worden ook een aantal oudere, nog niet eerder vermelde titels opgenomen. De eventuele commentaren bij de referenties staan in cursief. In de boekbesprekingen worden een (beperkt) aantal publicaties gecommenterd.

-We verwijzen verder naar de afleveringen van de bibliografie "Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed 1991-2006" samengesteld door Patrick Viaene (sedert 2007 door het Gentse MIAT), gepubliceerd in TIC (Tijdschrift Industriële Cultuur). Deze bibliografie werd tevens grotendeels digitaal ontsloten o.l.v. Patrick Viaene en –meer recentelijk- door MIAT-medewerkers : zie www.viat.be Suggesties voor verdere aanvullingen op deze rubriek zijn welkom. U kan uw suggesties kwijt via E-mail. Stuur uw informatie hieromtrent door naar paiviaene@hotmail.com .

BIBLIOGRAFIE INDUSTRIEEL EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED IN BELGIË, EEN SELECTIE

ALVAREZ-ARECES Miguel Angel (dir.)

Industrial Architecture. Restoration and conservation in times of crisis
Gijon (Sp.), CICEES, vol. 4, nr. 70.

ATTAS David, HELLEBOIS Armande, DEVOS Rika e.a.

Engineering erfgoed. 150 jaar structuurinnovatie in Brussel

Studiedag 7 juni 2011. <reeks> Ruimtelijke Ordening aan de orde. Akten van Colloquia. Brussel, Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – Ruimtelijke Ordening & Huisvesting) 2012. ISBN 2012/11.404/1.

BERTOLO Paul

De Cobo's Zelzate / Chertal / Charleroi

In : Op Stoapel, nieuwsbrief 12 (20 april 2012), p. 1-7.

BRENTJENS Dirk

Verborgen onder het zand. Erfgoedroute door de haven van Antwerpen

In: Mededelingenblad en verzamelde opstellen. Periodiek voor Streekgastronomie, gastrogeografie, culinair toerisme, gastronomische geschiedenis en smaakcultuur. ASG – studienummer 107 (jg. 27, 2012, nr. 2).

CORNILLY Jeroen (ed.)

Bouwen aan wederopbouw 1914-2050. Architectuur in de Westhoek
Antwerpen, (VAI & Erfgoedcel C07) 2009.

DE BLICK Luc

Compagnie des Bronzes van binnenuit

S.I., (de auteur) 2011. ISBN 978 1616275662 (*zie bespreking*).

DEMEESTERE Bart, MORTIER Griet, STEVENS Jeroen

**Herbestemming en restauratie van de spinnerij Leurent, de groote
fabrieke, in Avelgem**

In: Erfgoed Industrie en Techniek, Vlaams-Nederlands tijdschrift voor
industriecultuur, 20ste jg., 2011, nr. 4, p. 134-140.

DENEWET Lieven, BAUTERS Paul, PEUSENS D.

De redding van de Tarandusmolen te Dikkelvenne

In: Molenecho's, jg. 40, 2012, nr. 1, p.10-20.

DE VOS Els

**Hoe zouden we graag wonen? Woonvertogen in Vlaanderen tijdens de
jaren 60 en 70.**

Leuven Universitaire Pers 2012.

DEVROE An, Stoomcentrum Maldegem.

Voor u klaargestoomd: Bébert, Yvonne, Fred en Genraal Maczek

In: Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, 50ste jg., nr. 2, april-juni 2012, p. 8-11.

DEWEER Lander

Hoe de overheid haar arbeiders proper hield

(over de geschiedenis en actualiteit van de Brusselse zwembaden)

In: De Morgen, 20 maart 2012, p. 6-7.

DEWITTE Gilbert, MALFRERE Paul

Bockor viert 120-jarig bestaan

In: De Gids – West-Vlaamse Gidsenkring Kortrijk nr. 140, mei 2012, p. 42-43.

D'UDEKEM-GEVERS Marie

La machine mathématique IRSIA-FNRS 1946-1962

Brussel, (Académie Royale de Belgique) 2012. (*Bestelling, per exemplaar 22
euro + portkosten, via luc.moreau@cfwb.be*

*Unieke Franstalige studie over een in de periode 1951-1956 in Antwerpen door
BELL gebouwde, geavanceerde rekenmachine, een voorloper van en zeer
belangrijke tussenstap naar latere computers.*

FIVET Jean-Luc, e.a.

Jemelle 1858-2010. Un site ferroviaire se raconte

Jemelle Centre du Rail et de la Pierre 2010

(Naast het boek 20 € werd ook een gelijknamige dvd –zelfde kostprijs- gerealiseerd. Info : 0472/479.112).

FOLGA-JANUSZEWSKA Dorota

1000 museums in Poland. A guide

Lesko, (Bosz) 2011. ISBN 978-83-7576-135-1. Zie ook www.bosz.com.pl

(bespreking onder rubriek 'Internationaal nieuws / Polen')

GARNHAM Trevor

Oxford Museum – Deane and Woodward

London, (Phaidon) 2010 (zie bespreking).

GRIMBERS Eric, VAN COOLPUT Luc, Robert Mols

Schiderij “Willemdok met op de achtergrond de Koninklijke Stapelhuizen”

(bespreking van dit schilderij, eigendom van vzw De Vrienden van het Nationaal Scheepvaartmuseum).

In: Ruimschoots, jg. 12, nr. 2, april-mei-juli 2012, p. 32-34.

zie meer op www.cartoon-productions.be/?p=10930

HAWKINS Derek

Subterranean Britain:

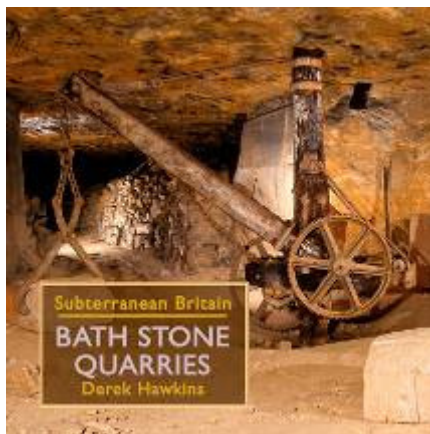
Bath Stone Quarries

Monkton Farleigh (Folly Books) 2011.

ISBN 978-0-9564405-4-9.

Waanzinning interressant boek over de bouwmaterialen waarmee Bath werd opgebouwd, met buitengewoon, overvloedig en onuitgegeven fotomateriaal!

Zie: www.follybooks.co.uk .

HYNYNEN Ari J., KATKO Tapio S. (eds.)

Water fountains in the worldscape

International Water History Association.

Tampere, (Kehrä Media Ltd.) 2012.

Industrial Heritage. 50 Walks in London

Londen, (AA Publishing) 2007

(handige pocket guide voor korte en langere wandelingen om 'industrial' erfgoed te verkennen in Groot-Brittannië, ISBN 978-0-7495-5552-8).

JUSTENS Stefaan

De Gentse Trolleybus

De Poldertram vzw, 2012 (*bestellingen: zie informatie op Nieuwsbrief 21 van website www.poldertram.be*)

KNOTTER Ad

De Amerikaanse en Belgische vensterglasindustrie en de Nederlandse diamantindustrie (circa 1880-1940)

In: Brood & Rozen, tijdschrift voor de geschiedenis van sociale bewegingen, 2012, nr. 1, p. 5-37.

La Louvière, une ville s'invente.... Bâtisseurs d'Avenir

La Louvière, (Archives de la Ville et du CPAS de La Louvière) 2012

(zie boekbespreking).

LAMBEREY Werner, SERPLET Didier

Plaques d'égout. Bruxelles, Belgique, Europe

Brussel, (CFC-editions) 2011.

LAMBERTS Ellen, VANDENBROECKE Heidi, SCHOETERS Sofie

Park Spoor Noord. Van idee tot park

Antwerpen, (Autonoom Gemeentebedrijf Stadsplanning) 2011 (*zie bespreking*).

LEENAERTS Danielle, L'image de ville – Bruxelles et ses photographes des années 1850 à nos jours. Brussel, (CFC-Editions) 2009.

LEFEBVRE Pascal, ROLIN Jean-Philippe

Matière Rouge, Matière Grise. Métamorphoses dans la Grande Région

Liège, Maison de la Métallurgie et de l'Industrie de Liège 2008 (*zie bespreking*).

LOK Franke, VERHEYEN Julien e.a.

Tolerant op Lier 800

In: Ruimschoots, jg. 12, nr. 2, april-mei-juli 2012, katern. (Zie bespreking).

MATTHYS Michaël

La Ville Rouge

S.I. (FRMK), 2009. ISBN 978-2-35065-022-7 (*zie bespreking*).

Mijn haven, mijn thuis? 14 scènes uit het huwelijksleven van haven en stad

Antwerpen, (MAS Books) 2012. ISBN 978 908586592 19 (*zie bespreking*).

MUËSEN Lieven

Het Orlaygebouw te Temse (textiel fabriek Ed. Orlay & Zonen)

In: Op Stoapel, nieuwsbrief 12 (20 april 2012), p. 8-9.

NICOLAS Thierry, VAN USSEL

Michel, HEIDBREder Kurt

Stomend België

Wilwerdange (Gr.H.Lux), (HK
Luxembourg S.A.) s.d.

www.nicolascollection.com

PACINI Lauren R.

Shattered dreams revisited. The death and rebirth of the Midwest industrial City (*over Cleveland*)

Cleveland (USA), Artography Press, 2012. ISBN 0911-704-62-0

PALMER Marilyn, NEVELL Michael, SISSONS Mark

Industrial Archaeology: a handbook. The Council for British Archaeology

Practical Handbook 21. 2012.

Pays des Terrils

Ontdek zijn landschapsparken.

Saint-Nicolas, (Maison des Terrils) 2012 (*zie bespreking*).

PEEL Herman

Van eikenhouten windmolenassen tot gietijzeren insteekaskoppen in Vlaanderen

In: Molenecho's, jg. 40, 2012, nr. 1, p.21-27.

PIETERS Hannes

Bouwen voor de natie. De Albertina op de Brusselse Kunstberg als monumentaal totaalproject

Gent, (Story Scientia) 2011.

PLANCHAR Robert Armand

75e anniversaire du Port autonome de Liège. Un canal et trois hommes (1936 – 2011)

Liège, (CEFAL) 2011. www.cefal.com

RINGOOT Frans

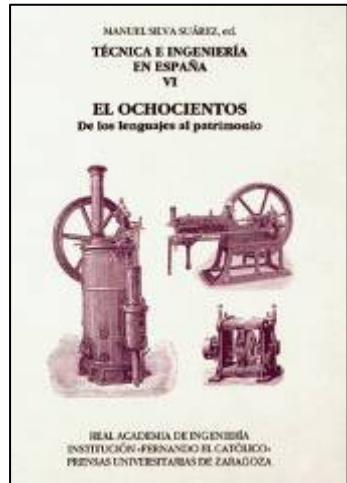
Historiek van Studiekring Ons Molenheem (1976 - heden)

In: Molenecho's, jg. 40, 2012, nr. 1, p. 47-51.

SILVA SUAREZ Manuel (coörd.)

Técnica e Ingeniería en España VI. – El Ochocientos: de las lenguajes al patrimonio

Zaragoza (Instituto Fernando el Católico / Prensas Universitarias de Zaragoza) 2011. 832 p. (*Zesde deel van een prestigieuze reeks over de ontwikkeling en het erfgoed van de technologie en ingenieurswezen in Spanje, zie ook <http://ifc.dpz.es/publicaciones/ver/id/3177>*)

STEENHUIS Marieke, MEURS Paul

Herbestemming in Nederland. Nieuw gebruik van stad en land

Rotterdam, (NAI uitgevers) 2011. ISBN 978-90-5562829-1.

STROOBANTS Aimé

Dendermonde op het spoor. 175 jaar spoorwegen te Dendermonde

Dendermonde, (Stedelijke Musea – Stadsarchief – Hidoc) 2012.

TER BRUGGE Jeroen, MOEYES Gerbrand, SPITS Elisabeth
Scheepsbouw in perspectief. Werven in Nederland circa 1870-2009
Zutphen (Walburg Pers – Stichting Nederlands Scheepvaartmuseum
Amsterdam – Stichting Maritiem Museum Rotterdam) 2009. ISBN 978-
90.5730.586.3 (*zie bespreking*).

TRAEN Frenand
De haven van Zeebrugge 1975-2000. Een terugblik
Tielt, (Lannoo) 2008 (ISBN 978-90209-7979-4).

VAN ALPHEN Dirk, VAN DOREMALEN Henk, OP 'T HOOG J., PEETERS R.
**Nieuw elan in een historische omgeving. Herbestemming van industriële
gebouwen in Tilburg**
Tilburgse Historische Reeks deel 16. Tilburg, (Stichting tot Behoud van
Tilburegs Cultuurgoed) 2010. ISBN 978 90 7441800-3.

VANDEKERCKHOVE Flor
Het leven en werk van Arseen 'Tjène' Blondé
. In: Brood & Rozen, tijdschrift voor de geschiedenis van sociale bewegingen,
2012, nr. 1, p. 54-65.

VANDEN BERGHEN Fons
Het internet van de 19de eeuw
Halle, (de auteur) 2012 (*zie bespreking*).

VAN DE WALLE Werner
Mercator & de Belgische schoolschepen
Tielt, (Lannoo) 2012. 176 p.

VAN KASTEREN Eddy, BAETE Bob, WAERZEGGERS René
Antwerpse havenpenningen
Antwerpen, (Pandora) 2011. ISBN 97890-5325-321-2 (*zie bespreking*).

VAN SCHOONENBERGHE Eric
Alcohol in de 19de eeuw. Biotechnologie in volle evolutie
Gent, (Uitg. Snoeck) 2012 (*zie ook rubriek 'Provincie Limburg'*).

VERHAEGEN Chris
Serristenvilla's te Hoeilaart
Een eigenzinnig overzicht van de geschiedenis van de serristenvilla's te
Hoeilaart
Reflectie 30 jaar na eerste onderzoek. Cursus Cultuurraad Hoeilaart, 20 en
27oktober + 10 en 17 november 2011. Hoeilaart, (Cultuurraad Hoeilaart) 2011.

VERNON R.W. NAMHO National Association of Mining History Organisations.

Mining Heritage Guide

Keigghley, (NAMHO), 2000, 3de editie (*praktische gids met meer dan honderd Britse mijnmuseum, gerangschikt per delfstof en per lokatie, onmisbaar voor actieve verkenningen ter plaatse; ISBN 0 9517437 2 4*).

VRELUST Jef, PARMENTIER Jan, LAGAE Johan e.a.,

Antwerpen Wereldhaven. Over handel en scheepvaart

Antwerpen (MAS Books) 2012. ISBN 978 9085866107.

WAES Miet

The Historic Dockyard in Chatham

In: Ruimschoots, jg. 12, nr. 2, april-mei-juli 2012, p. 6-9. Zie ook

www.thedockyard.co.uk

WYCKMANS Karen, BOUTSEN Paul, GROFF Francis e.a.

Coalface. Identity under Construction. N°3

Genk, (Coalface) 2012 (zie bespreking).

BESPREKINGEN PUBLICATIES

DE BLICK Luc

Compagnie des Bronzes van binnenuit.

S.l., (de auteur) 2011. ISBN 978-1616275662.

In de bookshop van La Fonderie (Ransfortstraat 27, Sint-Jans-Molenbeek) viel ons oog op een kanjer van een boek.

Gezien de auteur instructies had gegeven om het boek in gesloten verpakking te presenteren en wij het boek niet vooraf in de shop mochten inkijken, maar onze "appetijt" om het te lezen groot was, kochten wij het (53 €), gebeten als we zijn door dit soort van publicaties... Het is een vreemd boek. In het eerste deel wordt de geschiedenis van de Brusselse bronsgieterij door middel van een uitgebreide tijdstabel (p. 11 tot 100) beschreven, vanaf 1853/1854 tot 1976 (einde van de bedrijfsactiviteiten). Vervolgens beschrijft de auteur, actief in de Compagnie des Bronzes vanaf 1972 tot 1977 (en niet van 1977 tot in 1983, zoals vermeld op de

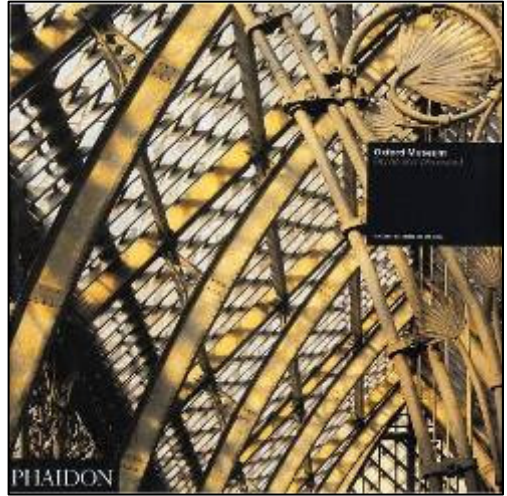
back-cover) zijn eigen wedervaren tijdens de laatste jaren dat de CdB actief was en over zijn loopbaan als zelfstandig brons-kunstgieter (p. 101-118). Dit "ik-verhaal"-deel is bijzonder interessant en 'uit het leven gegrepen'. Zeer teleurstellend voor ons is echter wat daarop volgt (van p. 199 tot 473), het "corpus" van het boek, getiteld "*Catalogen van courante producten uit hun modellenstock*". Het betreft circa 500 illustraties over minstens 1000 objecten, van luchters en kandelaars tot pendules en vrijstaande skulpturen (documentair interessant), maar de keuze wordt niet verduidelijkt, laat staan dat over het ontwerp, de productie of distributie van de afgebeelde objecten en kunstwerken, overgenomen uit diverse CdB-bedrijfscatalogi, nader zou worden ingegaan: jammer. Zie ook <http://www.unibook.com/nl/De-Blick-Luc/De-Compagnie-des-Bronzes-van-binnenuit>

GARNHAM Trevor**Oxford Museum, 1855-60, Deane and Woodward**

London, (Phaidon) 2010.

Groot formaat album in de reeks « Architecture in detail », herdruk van een voor het eerst in 1992 gepubliceerde editie. Het universiteitsmuseum is een raar mengsel van eclectisme, neogotiek (in de vormtaal) en geavanceerde metalen constructietechnieken (de overspanningen en daken). Net zoals het Afrika-museum van Tervuren of het Teyler Museum in Haarlem is de presentatie zo oubollig dat ze een hoge erfgoed- en zelfzaamheidswaarde heeft. Ook het Oxford Museum, ontworpen door architecten Thomas Deane en Benjamin Woodward (met de goedkeuring van John Ruskin himself!) getuigt vandaag van vroegere museale opvattingen en interieurkunst, waarmee men best omzichtig omgaat. Prachtig geïllustreerd.

Zie ook www.oum.ox.ac.uk en www.phaidon.com .

La Louvière, une ville s'invente.... Bâtisseurs d'Avenir

La Louvière, (Archives de la Ville et du CPAS de La Louvière) 2012.

Boeiende gelegenheidpublicatie in het kader van « La Louvière Culturele Metropool 2012 ». Deze stad met vandaag 78.000 inwoners werd officieel gesticht in 1869, toen de gemeente zelfstandigheid verkreeg en losgekoppeld werd van Saint-Vaast.

La Louvière wordt doorsneden door het Canal du Centre met haar historische scheepsliften was de bakermat van talrijke belangrijke bedrijven. Alain DEWIER,

Karima HAOUDY en Isabelle SIRJACOBS belichten de saga van de metaalreus Gustave Boël, de aardewerkfabriek Boch (vooral groot geworden onder Victor Boch), de rol van Léon Moyaux, peetvader van S.A. Beaume & Marpent (gespecialiseerd in metaalconstructies -onder meer de spoorhal van Antwerpen Centraal- en de bouw van spoorwegen) en de verdiensten van mijnbouwingenieur Evence-dieudonnée Coppée.

Hallucinant is vast te stellen hoe weinig vandaag van deze prestigieuze bedrijven over is: de uitgestrekte kale vlakke, na ingrijpende sloopwerken, van de faiencerie Boch doet pijn. Van heel de site Boël zijn slechts een paar magazijnen over, van de Ateliers du Thiriau slechts één eenzame schoorsteen... Grote uitzondering is het intact behouden mijnddorp Bois-du-Luc en een aantal behouden directeurswoningen (Château du Bouly, château Gilson, Maréchal, De Wolff de Morseel, enz...) verspreid en min of meer geïntegreerd in het actueel stadsbeeld en openbaar leven van de stad.

Thierry DELPLANCQ en Nancy RICAILLE schrijven de politieke geschiedenis, met veel aandacht voor de fusies (1976) en de oprichting van de "Communauté urbaine du Centre" (1998) die verschillende projecten van stadsvernieuwing vergemakkelijkte, mede door de inzet van FEDER – Europese middelen. Lamy B. DJAFFAR, Yves QUAIRIAUX en Ludovic RECCHIA behandelen daarna de architectuurgeschiedenis van La Louvière, een erg vernieuwend hoofdstuk, aangevuld in een later volgend hoofdstuk "Les métiers d'art".

De publicatie verleent ook aandacht aan het oude en nieuwe verenigingsleven, buurtwerk, inspraak van de bevolking bij de vele renovatieplannen en ontwikkelingsprojecten die heden aan de orde zijn. Daarop sluiten de denk- en ontwerp-oefeningen aan van studenten uit La Cambre-Horta te Brussel en van de Faculteit Architectuur en Stedenbouw van de Universiteit van Mons. Deze gevarieerde, mooi geïllustreerde publicatie (aan de democratische prijs van 15 euro verkrijgbaar in het Ecomuseum van Bois-du-Luc) kunnen we slechts warm aanbevelen, ook als aanzet aan tot een actieve verkenning ter plaatse van postindustrieel La Louvière, haar erfgoed, cultureel leven en bescheiden, vriendelijke inwoners (P.V.).

LAMBERTS Ellen, VANDENBROECKE Heidi, SCHOETERS Sofie
Park Spoor Noord. Van idee tot park
Antwerpen, (Autonoom Gemeentebedrijf Stadsplanning) 2011.

Knappe brochure (68 blz.) over het planningsproces van Park Spoor Noord vanaf 1999 tot 2011. In woord, kaarten, plannen en foto's beleef je opnieuw de transformatie van het oude spoorwegemplacement tot het succesrijke nieuwe stadspark van vandaag. Het behoud van een grote treinloods en andere magazijnen, getransformeerd tot evenementen- en sporthal, en voor een deel van de ARTESIS Hogeschool hadden bijvoorbeeld ook de Leuvense politiciërs kunnen inspireren, die nu op de sloop wachten van een tot op een zekere hoogte vergelijkbare spoorhal (Museumbewaarpplaats) in Kessel-lo). In Park Spoor Noord dragen de overgebleven spoorgebouwen, zoals ook gewenst door de buurtcomités, betrokken waren bij het planningsproces, aanzienlijk bij tot de kwaliteit. Het multifunctioneel gebruik van de prachtig gerestaureerde spoorloods en het evenwicht tussen gebouwen en groene ruimten zijn andere troeven. De brochure kunnen we warm aanbevelen en is verkrijgbaar tegen 10 euro, o.m. in de Stadswinkel, Grote Markt, Antwerpen.

LEFEBVRE Pascal, ROLIN Jean-Philippe
Matière Rouge, Matière Grise. Métamorphoses dans la
Grande Région
 Liège, Maison de la Métallurgie et de l'Industrie de Liège) 2008.

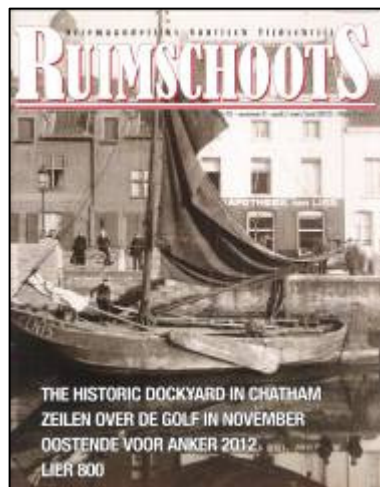
In deze educatieve en zeer verzorgde brochure (30 blz.) met ondertitel «*Sur les traces du minéral de fer, du haut-fourneau à l'aciérie, d'hier et d'aujourd'hui*», geven de auteurs een waardevolle synthese in 9 hoofdstukjes over:

1. De vindplaatsen van ijzererts in Wallonië en Lorreinen, de mijnen en hun exploitatie;
2. Houtskool;
3. Over laagovens en hoogovens;
4. De vroegste fase van de ijzernijverheid (in de Ardennen);
5. Gietijzer;
6. Smeedijzer;
7. Cockerill en de industriële revolutie;
8. Staal (tweede industriële revolutie);
9. Reconvertie: van roodgloeiend ijzer naar "grijze materie" (van zware nijverheid naar onderzoek en dienstverlening). Deze goed geïllustreerde brochure wordt afgerond met een uitgebreide bibliografie. Kostprijs: 4 € (verkrijgbaar in de bookshop Maison de la Métallurgie, Luik).

LOK Franke, VERHEYEN Julien e.a.**Tolerant op Lier 800**

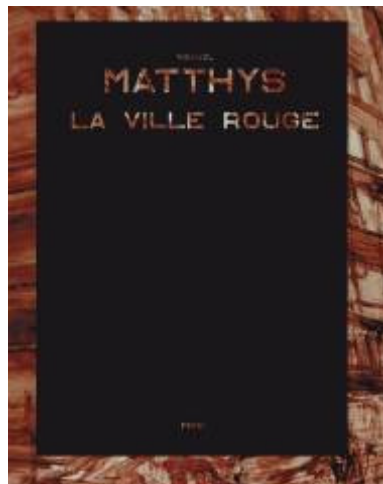
In: Ruimschoots, jg. 12, nr. 2, 2012, katern.

Ruimschoots nummer 2 van jg. 2012 bevat een interessant katern “Tolerant op Lier 800” (12 p.), met aandacht voor het rijke schippersverleden in het Twee-Netenland, de mosselproductie in de 19de eeuw en de mosselvaart op Lier, de geschiedenis van de mosselboot, zeilschepen die aanlegden te Lier, andere vrachtvervoer en diverse parels van watererfgoed te Lier. Op 28 en 29 april 2012 organiseerde Tolerant een tentoonstelling in het Schippershuis in Lier (aan de voet van de Zimmertoren). Interessante sites i.v.m. het katern: www.kempenserfgoed.be / www.lier800.be / www.torelant.be.

MATTHYS Michael**La ville rouge.**

S.I., (FRMK), 2009. ISBN 9782-35065-0227.

Michael Matthys is een der meest beloftevolle Waalse kunstenaars, actief (vooral) in de regio Charleroi, waar de ontelbare industriële getuigen hem reeds een tiental jaar aanzetten tot bijzondere schilderijen, houtskooltekeningen en stripalbums. “La ville rouge” (2009) is een meer vrije interpretatie van de (post-)industriële omgeving van Charleroi dan het eerdere album “Moloch” (2003). In dat laatste stripalbum maken we een hallucinante, nachtelijke wandeling doorheen een staalfabriek. “La ville rouge” is samengesteld met reproducties van schilderwerken in ossenbloed en het decor van de postindustriële stad komt er ook goed tot zijn recht. Een solo-tentoonstelling met recent werk van de kunstenaar opende midden mei in galerij “Les Brasseurs” (www.brasseursannexe.be) te Luik.

Mijn haven, mijn thuis? 14 scènes uit het huwelijksleven van haven en stad Antwerpen, (MAS Books) 2012. ISBN 978 90858659219

“*Mijn haven, mijn thuis ?*” is in veel opzichten een origineel en waardevol boek. Het bevat 14 hoofdstukken, waarbij telkens één deelgebied of aspect van de Antwerpse haven in relatie tot de naburige stad wordt belicht. Na elk van die “scènes” worden bezienswaardigheden en erfgoedsites in deze gebieden genoemd en kort besproken, met (op de binnenkant van de achterflap) adressen ervan (helaas zonder websites of digitale contactgegevens). Aansluitend op elke scène geeft een Antwerpenaar (op een bijhorende dvd) een persoonlijk verhaal. Zo vertelt bv. Eric Keutgens, inspelend op scène “*Brandende polders; de opkomst, ondergang en wedergeboorte van Petroleum-Zuid*” over het belang van tram13, die het vroegere station Antwerpen-Zuid met Petroleum zuid verbond... Bij het boek hoort ook een kinderboekje, getiteld “*Stromend Water, Erfgoed aan de waterkant*” en een “Stadsparcours”. Licht verteerbaar, mooi gelayout, goed geïllustreerd is deze audiovisuele realisatie volgens ons een echt “hebbeding” (P.V.).

Foto geeft blz. 13 uit het samenvattend pdf-bestand van 18 blz., te downloaden op: www.exhibitionsinternational.org/extra/9789085865919_01.pdf .

Pays des Terrils. Ontdek zijn landschapsparken.

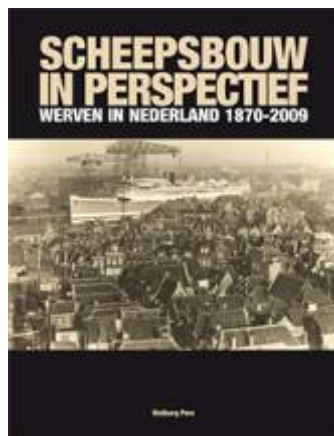
Saint-Nicolas, (Maison des Terrils) 2012.

Bij een bezoek aan “Maison des terrils” te Saint-Nicolas nabij Luik ontdekten we deze publicatie, een handige gids voor de verkenning van de overgebleven steenberggen in het Luikse bekken, waar zo weinig andere relictten van de steenkoolontginning (behalve een schachtbok te Soumagne, de helaas nog steeds verloederde Charbonnage du Hasard te Cheratte en de toeristische mijn Blegny-Trembleur). De gids bevat degelijke kaarten (een must om niet verloren te rijden in de nogal chaotische omgeving van Luik). Ook een aantal landschappen die getuigen van de zinkindustrie (Plombières) werden opgenomen. Het bezoekerscentrum zelf, ondergebracht in de kleed- en badzaal van de Mine du Gosson, geeft (met een nogal trendy en inefficiënte, dure design) een introductie op het project. Veel belangrijker is dus om, geholpen met dit gidsboekje, het steenberggenlandschap zelf te ontdekken! zie ook www.paysdesterrils.eu .

TER BRUGGE Jeroen, MOEYES Gerbrand, SPITS Elisabeth, Scheepsbouw in perspectief. Werven in Nederland circa 1870-2009

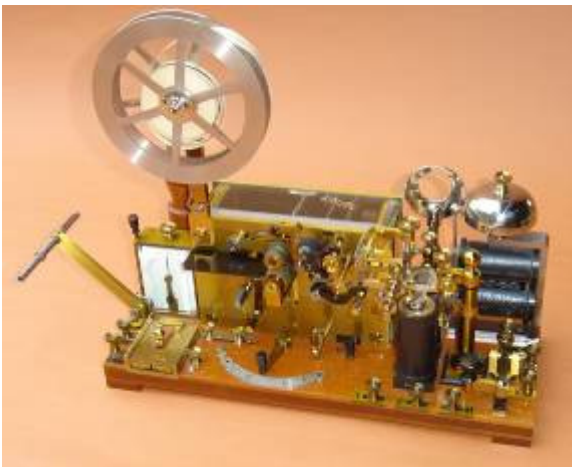
Zutphen, (Walburg Pers – Stichting
Nederlands Scheepvaartmuseum Amsterdam
– Stichting Maritiem Museum Rotterdam)
2009. ISBN 978-90.5730.586.3

Al zolang er gevaren wordt, worden schepen gebouwd. Lang geleden gebeurde dat in of vlakbij dorpen en steden. Geklop en gehamer, geur van teer en gloeiend ijzer hoorde bij elke maritieme gemeenschap, waren symbolen van werk en voorspoed. Schaalvergroting en modernisering in de scheepsbouw brachten een voortdurende zoektocht naar ruimte op gang. De werven hadden een grote impact op hun omgeving, maar uiteraard ook sociaal en politiek. Het boek bespreekt in twaalf hoofdstukken de belangrijkste ontwikkelingen in de scheepsbouw en een aantal grote werven (zoals de NV. Kon. Maatschappij De Schelde te Vlissingen, de ICH Merwede te Sliedrecht of de Werf Conrad te Haarlem. Unieke foto's van vroegere locaties en vergelijkende beelden van de plaats van de werven vandaag tonen hoe snel en ingrijpend het landschap verandert als scheepswerven uitbreiden, maar ook als zij ophouden te bestaan: de fysieke en emotionele leegte op bepaalde foto's, genomen na de sloop van werflootsen en -kranen, is niet voor gevoelige erfgoedzielen... Een klein aantal gebouwen van vroegere scheepswerven werd herbestemd (als magazijnruimten, voor de bouw van kleine of grote jachten, garages of... als kringloopwinkel). Zie ook www.walburgpers.nl .

VANDEN BERGHEN Fons
Het internet van de 19de eeuw
 Halle (de auteur) 2012.

Dit betreft het magnum opus van Fons Vanden Berghen, trouw SIWE-lid en topspecialist over de geschiedenis en het erfgoed van de telegrafie. Uiteraard handelt dit tweede werk ook over telegrafie. Het is een kanjer geworden van 434 pagina's met ca. 650 kleurfoto's. De auteur beschrijft in een eerste deel het prille begin (in het algemeen, maar in het bijzonder in België) van de telegrafie. De technische ontwikkelingen worden geplaatst in de maatschappelijke context van het midden van de 19de eeuw. Op zeer aanschouwelijke wijze toont Fons Vanden Berghen in het tweede deel van zijn boek de verdere technologische evolutie, met talrijke foto's uit zijn unieke verzameling. Het boek is vlot geschreven en niet al te technisch, bovendien gekruid met een aantal wetenswaardigheden en anekdotes. De kostprijs voor een 'print on demand' exemplaar bedraagt zowat 95 euro (exclusief portkosten). Daarom besliste de auteur om dit boek gratis ter beschikking te stellen aan wie er interesse voor heeft. Belangstellenden kunnen aan de auteur een e-mail sturen (fons.vandenberghen@telenet.be) waarna hij dan de URL zal doorsturen naar de aanvrager, zodat deze het boek in PDF-formaat kan downloaden. SIWE feliciteert van harte Fons Vanden Berghen voor zijn doorzettingsvermogen en is vol lof voor zijn grensverleggende bijdrage die een lacune in de kennis van de geschiedenis der technieken opvult. Dit zal ook vermeld worden in het "National Report Belgium 2009-2012" omtrent industrieel en wetenschappelijk erfgoed.

Lezers, het is nu aan jullie: toon uw belangstelling en stuur nu een mail naar de Belgische eminentie van het onderzoek over telegrafie! (P.V.)
 (Zie ook volgende boeiende sites:
www.telegraphsofeurope.net
 en www.telegraphy.eu).

Draagbare Ericsson telegraaf, een van de vele foto's uit het boek

VAN KASTEREN Eddy, BAETE Bob, WAERZEGGERS René **Antwerpse havenpenningen**

Antwerpen, (Pandora) 2011. ISBN 97890-5325-321-2 .

Havenpenningen getuigen van het economisch en sociaal leven in de haven. Dokwerkers werden (eigenlijk nog steeds) vaak aangeworven voor één dag. De natiebaas of stouwers-ploegbaas betaalde de tijdelijke havenarbeiders op het eind van hun werk met een penning (in metaal) of bonnetjes (in karton). Ze werden gebruikt vanaf ongeveer 1860 (begin van de grote havenuitbreidingen) tot 1929, jaar van oprichting van de Centrale der Werkgevers aan de Haven van Antwerpen (CEPA). Toen kregen arbeiders na hun taak een loonbriefje, dat kon ingeruild worden tegen baar geld in het kantoor van CEPA. Het gebruik van “natiepenningen” op de schaal zoals dit voorkwam in Antwerpen is enig in de wereld !

De rijke collectie en inventaris van natiepenningen door Eddy Van Kasteren was de aanleiding voor de opmaak van huidig boek. Vooral René Waerzeggers was actief als verdienstelijk auteur, niet aan zijn proefstuk toe, gezien hij in het jaarboek 1997 van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde reeds een uitgebreide publiceerde over dit onderwerp. De kernachtige gegevens, opgesteld per Antwerpse natie, mag zeer geslaagd heten.

Bob Baete, als oud vakbondssecretaris vergroeid met de Antwerpse haven en zijn erfgoed coördineerde de foto's van de honderden penningen, verrijkt met sfeerfoto historische havenfoto's uit de collectie Michel Slootmans. Ook Johan Eeckelaert leverde als archivaris van Katoennatie interessante informatie. Een buitengewone publicatie ! Verkrijgbaar in de Stadswinkel Antwerpen (Grote Markt), prijs 19 €.

WYCKMANS Karen, BOUTSEN Paul, GROFF Francis e.a.
Coalface. Identity under Construction. N°3
Genk, (Coalface) 2012.

Deze publicatie is het derde jaarboek van Coalface Gallery te Winterslag (Genk), die zich in weinige jaren ontpopte als één der Europese topgalerijen die kunst –in het bijzonder werk van jonge fotografen- presenteert en die een raakvlak heeft/hebben met industrieel erfgoed, mijnbouw, industriecultuur... We (her) ontdekken in het fraai uitgegeven jaarboek de terrils, op onnavolgbare manier in beeld gebracht door N. Hatakeyama, verrassende beelden uit mijnregio's van Leo Van der Kleij, de grandioze mijnlandschappen van de Nieuw-Zeelandse fotograaf David Cook, unieke beelden over de sluiting van grote Chinese staatsbedrijven door Bertrand Meunier, en nog veel meer. Ook vinden we het verslag van workshops, Lab-projecten, informatie het coalface-netwerk, enz.

We vernamen recentelijk dat Coalface-Gallery (tijdelijk ?) sluit. Dat de overheid financiële middelen (al te) gul inzet op waardevolle maar kortstondige artistieke projecten zoals Manifesta, waarvan het effect achteraf allicht zeer beperkt zal zijn, maar anderzijds een duurzaam cultureel initiatief als Coalface onvoldoende ondersteunt, bedroeft SIWE zeer. Het Vervolg vzw (nauw betrokken bij Coalface) zal verder werken rond andere aspecten van de mijncultuur, sleutelen aan topprioriteiten –zeg maar- waarbij gefocust wordt op een zo ruim mogelijk publiek (P.V.).

INHOUD

Voorwoord.....	2
Verslag van enkele recente activiteiten...	3
Komende activiteiten.....	6
Oproepen.....	12
Erfgoednieuws uit de regio's.....	15
Internationaal nieuws.....	47
Uitvindingen en uitvinders.....	55
Onder de leeslamp	61
Besprekingen publicaties.....	69

HOE LID WORDEN VAN SIWE VZW ?

Door uw bijdrage (bedragen : zie onder) te storten op rekening 001-3088106-90 van SIWE vzw, Kluisdelle 12, 3010 Kessel-Lo (IBAN : BE 34 00 13 0881 0690 – BIC : GEBABEBB)

Lidmaatschapbijdrage 2012:**BELGIË**

Sympathiserend lid : 20 €

Vereniging : 30 €

Steunend lid, bedrijf : 50 €

BUITENLAND

Sympathiserend lid : 30 €

Vereniging : 40 €

Steunend lid, bedrijf :. 50 €

Met de steun van de Vlaamse Gemeenschap en de stad Leuven

